

CAROLVS BOVILLVS DISERTISSIMO VIRO IACO-
BO VITRIACO BORBONIO CANCELLARIO. S.



Bidera dudū generosissime vir: libellū hūc de nichilo simplici
b⁹ ppositionib⁹ nudū atq; indiscussū. quē cū rogaret quispi-
am amicorum in lucē proferrī: cogitavi irritā fortassis ope-
ram fore: si hoc pacto nudus/ indiscussus in medullatusq; pu-
blicaretur. Itaq; desumptū iterum in manibus/ paucillū re-
censui: quecunq; duriuscula in eo videbantur exiguō cōmen-
tariolo dulcans/ queue suboscuro peruia reddens. Q; si percunctaberis
cur de Nichilo verba facere studuimus: cum huiusmodi Nichil ab ētib⁹
agatur extorret^{r exult} cum nichil nō sit: cū nullo esse subnixū/ omnis substātie sit
exors^r: tibi ad hec libellum ipsū facturū satis presento: qui plane indi-
cat: quantula de nichilo dici potuere. quantumue id quod non est: animi t⁹
riteq; perspectū sese exparatit. quantam deniq; precipuo mētis cultro de-
glabratū resectūq; nichil profuderit medullam. Id enim ī creatione vniuers-
torum a deo: vicem quandam/ figuram ac speciem obtinuit materialis prin-
cipij. Fuisse quippe deum ab eterno solum: & ab eodem de nichilo condita
stataq; ad esse vniuersa: cō pluribus in locis sermo sacer eloquitur atq; atte-
statur. Hūc ergo de eiuscemodī Nichilo de primeua creaturarum totiusq;
materie negatione libellum (quem forsitan haud irritō castoq; labore pro-
babis excusum) tuo nomini dicandū cēsumus: quo & eidem opusculo adis-
ciatur splendor: & genuinū exercentes/ tua incude retundantur. Vale.

in pub⁹ dederit
Sexto ad p⁹ dēni-
sare.

IOANNIS PELLITARIJ
Octostichon/ ad lectorem

Quo pacto deus e Nichilo cunctis dedit esse:

Q; sine principio/ q; sine fine deus.

Primam materiem/ vasti q; conditor orbis

Edidit: angelicis qui dedit esse choris.

Scire cupis lector mentem huc deslechte capacem:

Hec etenim paruus conferet iste liber.

Quem liuens si Rhinoceros cornupetet vllus:

Protege/ qui solido pasceris inde cibo.

Sollicita pri-
Nihilānd
Neri duraciones
zomias
Eum
Tempus
Nominum
Eterna
Solus deus
Eterna
Regi
Nihilānd
Eterna
Temporanea
Nihilānd



⊕ Substātia prima deus	⊕ Momentanea	Eternus
Nichil aliud	Fluxequalitates	Infinitus
⊕ Rerū durationes	⊕ Euum	Increatus
Eternitas	Primum	Creator oīm
Euum	Secundum	⊕ Creatura
Tempus	⊕ In primo	Non eterna
Momentum	Nichil creatum	Finita
⊕ Eterna	⊕ In secundo	Facta a deo
Solus deus	Omnia creata	Nichil creās
⊕ Euiterna	Angeli	⊕ Theologia
Angeli	Materia	Sensibilis
Rationales aīe	Subsistentia	Intellectualis
Materia	Viuentia	Prophetica
⊕ Temporanea	Sensibilia	Affirmatiua
Irrationales aīe	Rationalia	Negatiua
Actus essendi	⊕ Deus	

CAROLI BOVILLI SAMAROBRINI LIBELLVS DE NICHILIO AD INGENVVM MAGNIFICVM QVE VIRVM IACOBVM VITRIACVM CANCELLARIVM BORBO- NIVM.

Quid nichil.

Caput primū.

Ichil nichil est.

Quid rerū finitio & ratio.

Nichil nūq̄ esse

Illatio.



Quod simplex est partib⁹ & differitate carēs: nullo pacto q̄ se ipso emendulari finitū & exprimi potest. Omnis enī finitio & ratio: e⁹ est quod variū scēbile & echerogeneū: partiū & differētiarū solutio & explicatio. Itaq̄ de nichilo enūciam⁹ haud aliud q̄ nichil: ipsū nichil esse dicētes. Nichil: nō ēte nichilo: seq̄ ipso finim⁹. Nichil enī ē nichil: nichil nō aliqd est. nō hoc aut illud aut aliud quodpiā ens est: sed nullum ens. nichil nūq̄ est neq̄ in mēte est neq̄ in rerū natura. neq̄ in intelligibili: neq̄ i sensibili mūdo. neq̄ in deo: neq̄ extra deū i vllis crearuris. Quodlibet ens est: quodlibet aliquid est. Ente sunt omnia plena. Nil vacuū octosū nichil: nichil inane. Exulat ab vniuersis nichil. Vnde fit vt huiusce orationis que in fit nichil esse nichil: gemina sit intelligentia. negatiua vna: Altera assertiua & positiua. Ambe tamē eiusdem sunt veritatis & eque polentes. Aut enī dicēs nichil esse nichil: profert nullū ens esse nichil: idest nullū ens esse nō ens: siue nullū ens esse ens nullum. Aut quoduis ens ait esse ens: siue quodlibet ens esse aliquid: idest ens aliquid que vtraq̄ qui enūciat: apseutes v eudicūsq̄ probatur.

Apseutes v sine fraude absq̄ dolo loquitur.

Materia entū primū & vltimū

Illatio

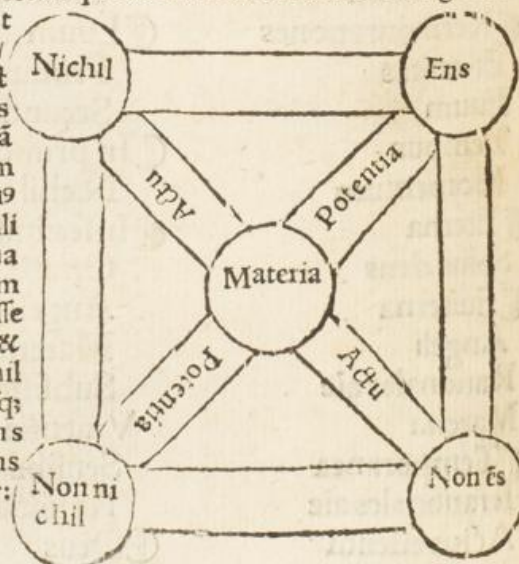
Materia prope & pene nichil est: non tamen nichil. Nam entū vltimū est materia y postalea omnū subsidētia: in nō entis vicinia / in negationis vniuersorū propinquitate locata. Incōpletum & imperfectū ens est materia & ens in potētia: siue entū potentia & sensibilibum omnū inchoatio / ex qua fiunt omnia. Entum ipsa est primū & vltimū: in generatione primū / in corruptione & resolutione vltimū. Anteaq̄ subsistat vnūquodq̄ subsistit eius potentia. Et posteaq̄ esse desijt quodlibet: iterū relinquitur sitq̄ residua ei⁹ potētia. Supra materiā locati sunt entium ordines: cūctis vero ipsa materia subest. Materie autē subest nichil. Oim fūdameutū est materia: hec vero fundata est & sita in nichilo / in nullo / in nō ente. Ois sensibilis act⁹: locatus status & exceptus est in materia. Materia vero locata & excepta est in nullo. Ipsa omnium fultura est: a nullo tamē fulcitur & recipitur in nullo. Vnde fit vt materia duab⁹ de causis sit prope nichil: Prima per naturā siue substātiā / secūda per positionem ac locū. Per naturā quidē quia ens omne sensibile: & in se ipse esse in materia & desinit esse in materia. Ipsa quippe in itū est & cūctorū periodus / oim itē rerū priuatio & potētia. Positione vero & loco: quia i entū & eorū q̄ sunt naturalib⁹ ordinib⁹ / nouissimū tenet locū: adiacēs & vicina nō entī / nullo nichiloq̄ pxima.

Materia est entis & nichili medium.

Empedocles.

Veriusq̄ entis et nō ētis vtraq̄ & affirmatio & negatio materie competit

Nā neq̄ ens est materia / neq̄ nō ēs. Entis potētia quedā est / idemōstrabilis & icognoscibilis. Ipsa siquidem hoc ens nō est / neq̄ hoc aut aliud aliquid: sed eorum que sūt & futura sunt / vmbra & potētia. Id enī quod demōstrabile est & de quo pronūciam⁹ / hoc vel hoc ipsū esse: ens actu est / ens peculiare & hoc aliquid: sub certā aliquā differētiā definitāq̄ ac propriā rationem assertū cognitū / demōstratū. Materia vero tot⁹ differentie vacuitas & priuatio est: p̄similis illi oim iformi & cōfusissime speciei ac molī: in qua Empedocles oīa pri⁹ delituisse & ex ea tandem emerisse predicabat. Essedeniq̄ materie ē posse esse oim. Extrema igit esse & nō esse sūt ens & nichil: mediū autē posse esse: nō ens & nō nichil est. prope tamē ens & prope nichil. Nā vtriusq̄ & affirmatio & negatio materie competit. Enī ens est & nichil est: nō ens est & non nichil. Enī potētia: nichil actu. nō ens actu & simpliciter: non nichil potentia & priuatione.



Nichil minus est ens q̄ materia.

¶ Est enim materia entium minimū. Ens quidem ipsa non est: sed entium minimū. In valuis quippe entis & non entis materia sita est & collocata. Sicut enim punctum haudquaquam est magnitudo sed magnitudinum minimum & vltimum/ extremusue magnitudinum terminus: ita & materiam haud statim ens esse/ sed entium minimū metā acterminū predicam⁹. Et sicut punctū licet non sit magnitudo/ tamē non magnitudinū nichil est: sed magnitudinū aliqd est vt potētia et initiū: ita et materia cū non sit ens/ haud tamē est nichil entium: sed aliqd est vt eorū termin⁹/ potentia atq; initiū. & sicut punctū oī caret dimēsiōe/ oīs est exors interualli longi tudinis/ latitudinis & profundū: ita & materia oīs est differētie exps & entium priuatio. Sicut enim minima magnitudo est linea puncto superior/ p̄dita vni⁹ interualli differētia vt lōgitudine: ita & es minimū materiā precellit: cōstās ex materia & aliquovis entium actu aliq; differētia & naturali forma. Vnde fit vt sicut non eadē sūt minima magnitudo & magnitudinū minimū (hoc enim punctū illa vero linea) ita & diuersa sint ens minimū & entium mimū. hoc enim materia est illud vero ens hoc aliqd: quod cōpletorū entium extremum ordinē claudit/ vt elementum/ vt terra.

Insa. inob.
Analogia
puncti ad
materiam.

Illatio

5 **¶** Ex nichilo nichil fit.

¶ Ex eo quod nichil est simpliciter nature virtute/ ac serie fieri nichil potest. Tunc enim nature virtute ex nichilo aliquid fieri diceret: si id quod simpliciter ac mere nichil est/ verteret in ens: siue materiā/ siue in hoc aliquid. aut si id cuius nullū p̄existit initiū/ cui⁹ nulla antea substitit potētia: insolito nature miraculo p̄cederet ad esse. Quicquid enim natura fieri cōspicim⁹: fit ex p̄existēte materie potētia & priuatione sui. Illi⁹ quippe potētia & materia antea subsistebat. Inchoatū erat ab initio & confusum in materie i ymbra: quicquid cōtinuis generationibus/ quottidie perficitur.

6 **¶** In nichilum nichil abit.

¶ Hec liquet ex p̄cedēte. nā in id necesse est oīa reuerti: ex quo pri⁹ sūt facta. Necesse ē id quā in generatione assūptū est/ in corruptione reliqui. Quod nulli enti p̄priū aut peculiare sed oīm cōmune est: cū nullo ente aut esse incipit/ aut esse definit. cū nullo oritur aut destruit: sed & ipsū ante oīa ortū ē nichilo & post oīa fixū/ stabile/ idē p̄manebit Est enim materia i generabilis & incorruptibilis: tota facta ab initio/ tota in eum permātura.

7 **¶** Nichil oritur nouum: nichil interit.

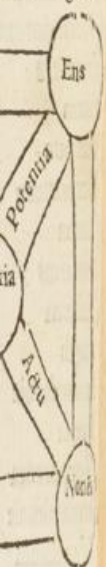
¶ Hāc intellige propter materie p̄manētia: quā tota ab initio creata corruptiōi mīme cēsetur obnoxia. Sūt igitur oīa priusq; fiāt: aliquo pacto imateria. & postq; cē defierūt i materia quoq; p̄seuerāt. Materia ps ē oīs sēsibilē substantiā: āte omnē sēsibilē substantiā creata a deo & ad esse producta. Nā diuide omnē sēsibilē substantiā i partes gemias: in duo extrema/ quibus ipsa cōflatur & cōstat. vt in essentiā & apparitionē/ in principū & finē in inchoationē & perfectiōnem/ in potentia & actū in materiā & formā. Duntaxat secūndum posteriorē ipsius partem rei mutationē/ ortū & interitū fieri comperies. Priore autē parte/ per mutationē fieri nullā sed fixa esse & stata vniuersa/ simul facta ab initio: & simul i eū p̄seuerātia. Materia quippe principū est oīm/ inchoatio/ essentia & potentia. Itaq; per materie creationē: oīa simul inchoata sunt & subsisterunt ab initio: erātq; i principio/ nō erāt in fine: habuerūt pri⁹ quiddam esse: carebant sui apparitione. possibilis erāt: nondū tamē erant. Erāt i tenebris/ nō in luce nō quāq; in sui discrimine aut in naturalibus suis locis. Educta sunt ex potētia in actū/ e tenebris in lucem/ ex principio in finem. Que inchoata erant/ perfecta sunt: que erant apparuerunt. que confusa & indiscreta: in ordinem digesta sunt & suis in locis collocata. Oriūt igitur quottidie nil simpliciter & ex toto nouū: cum fuerint omnia ab initio in prima & antiquissima sui cōsistentia idest in materia. Nil indies interit. cum i eandem immutabilem essentiam (primaque sui consistentiam) reuertantur. Et sicut successerunt imprimis in actū ex potentia: ita & in potentiam demum eandem relicto actu commigrāt. Que ex tenebris in lucem prodierant: ex luce postmodum & apparitione/ in occultum in abditum & antiquas tenebras reuerti cogūtur. Et precipue quattuor sunt propter que veraciter enunciare possumus: stata esse fixa & immutabilia vniuersa: omnē ab eis ortū atq; interitū excludentes diuina mens/ angelicus intellectus: materia & humanus intellectus. Diuine quippe menti: actū insunt omnia ab eterno: eiq; semper supersubstantialiter inerūt. Angelicus quoq; intellectus ab sue creationis initio actu est omnia: semper omnia futurus. Materia & human⁹ intellectus a sua item creatione (quāq; non eodē modo) potentia sūt oīa/ id est omnium potētie: erūtq; p̄peti id quā sūt/ idest potētie vniuersorū. Etern⁹ est de⁹ sine principio sine fine.

LVS: DENI
VEVIRVM
M: BORBO
primū.

caō ḡtēpō eme
er est quod vanū
explicatio. Itaq; de
tūares. Nichil: nō
nō aliqd est. nō hoc
nil nullū est: neq; in
sensibilibi mūdo. neq;
absquid est. Enne
eris nichil. Vnde
ta. negatio vna: nō
lemes. Aut eni dicit
sue nullū esse
id: idest ens aliqd.

entis vicinia in
est materia & ma
nunt omnia. Enne
tione vltimū. An
uolubet: iterā re
nes: cūctis vero p̄
: hec vero fundat
tus & exepus est
ara est: a nullo rati
pe nichil. Prima pe
quia ens omne se
iniū est & cuncto
iniū & eorū q̄ sum
nichiloq; p̄xima.

olis & icognos



Angelus / materia & intellectus humanus: euiterna sunt / facta quidem: sed semper futura / principium sortita: finem nullū habitura. Nullus siquidem humanus intellectus interibit: nulla quoq; materiei pars secundū naturā annihilari potest: nulla insuper oriri noua. Hec tria deus / angelus / Materia: toti sunt ab initio / toti seper futuri. neq; innouari aut multiplicari possunt / neq; interire aut iminui. Humanus vero intellectus / multiplicari quidē potest nec totus est ab initio. qui & quotidie suo numero perficitur: donec euadat in actu totū / donec humana species impleatur Attamen imminui poterit nunq̄.

Cap. II

De durationibus quattuor.

Rerum durationes & permanentie sunt quattuor. Eternitas / Eūū / Tempus / Momentum.

Nam sicut entia vniuersa: dignitate / prestantia & loco a se inuicem distare cōperiuntur: ita & duratione & siue substantie permanentia putentur esse distiūta. Alia enim est substantiarum: & alia accidentiū duratio. Alia dei alia angeli aīe & materie. Alia insuper angeli anime / materie: & sensibilem actū / siue naturalium formarū. Alia deniq; naturalium formarum siue substantialiū / siue accidentalium: & succedanearū qualitatum. Omnem autem statū & rerum permanentiam: tetradis quatermitatisue numerū claudit. Sunt enim durationes quattuor: eternitas / eūū / tempus / momentum.

Quid eternitas

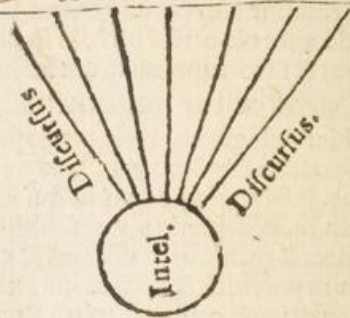
Etternitas est infinita vtraq; parte duratio: exors principij & finis. Intellegit lineā rectā a medio puncto / in partem vtramq; sine modo & termino protendi ita vt omne principium trāsilat / omnem quoq; exuperet finem. hec (quoad capax est sensus & mortalis noster oculus) eternitatem exprimit. Nam non modo sensus: sed & neq; intellectus / in vtramq; a medio discurrens partem: ipsius eternitatis comprehendit / aut consequetur extrema / ipsamq; eternitatē cōplectetur. sed quicquid totius eternitatis presens aderit intellectui: erit ei per exigua portio / toti cōparatione & pportione minima & nulla.

Eternitas vtraq; parte infinita.

Quid Eūū **E**uū duratio est: principio / finem copulans nullum.

Statue tibi aliquod punctū vt principium. a quo in posteriorem partē intellige infinitā rectā lineā protendi: hec ipsa / tibi referet eūū. Habet enim eūū principium finem tamen nullum. Ab certo cepit initio: sine conuimabitur nullo. Vna parte / vt priore finitū est: alia vero vt posteriore infinitum.

E V V M



Quid tēp **T**empus: est parte vtraq; finita duratio.

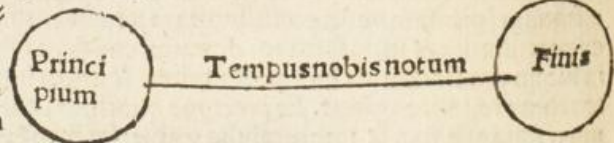
Recta linea vtraq; parte finita / exprimit tēp: quod duobus clauditur extremis / principio ac fine. Ipsum autē tēpus & eternitate & euo sensibili est / nobisq; notus. Nā aut intellectus / aut sensus totū cōprehendit tēpus: vtraq; ipsius extrema cernit videtq; presentia. Eternitatis autē extremū nullū: agnitū est aut presens intellectui. Eui initium a gnitum nobis est / finis tamen eius ignotus: & quem consequi / nullo discursu valeamus.

Quid istas

Momentum: est ipers durationum terminus.

Sicut diximus punctū haud esse magnitudinē / sed magnitudinū potētiam ac terminū: ita & momētū durationum potentia est & minimū. Impers enī est momētū: carens successione & omni permanentie ac durationis interuallo. in quo extrema & mediū coniuncta sunt & inuicem vnū.

Etternitas: est nullum extremum. Eūū / vt vnum. Tempus / vt duo: Momentum / vt nullū fluxionis & successionis interuallum.



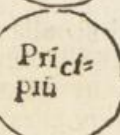
Hec est omnis duratio & rerum permanentia. Nullū extremū/vnū extremum/ duo extrema. Extremū simplex sine interuallo. Superiores enim durationes tres: dimensiones sūt & permanentiarum interualla. Distant tamen abinuicē: extremorū aut habitu/ aut carētia Nullis quippe finibus/ ac terminis eternitas artatur. Principio fistitur eū: in nullū finē procurrit. Vt utiq; terminis fastigat/ seq; continet tempus. Instans vero a ceteris tribus: discrepat fluxione/ atq; interuallo. Est enim simplex extremum.

E T E R N I T A S M e I N F I N I T A

Tolle ab eternitate anteriorem eius partem: quod supererit/ eam erit: initiū quidem habens/ non finem. Tolle ab euo posteriore ipsius partē/ statuens illi finem: residuū erit tēpus/ initium & finē habens. Absolue deniq; a tpe/ ei q̄uis extremū aut principiu/ mediū/ aut finē: siue a tpe exclude oē interuallū: quod reliquit simplex tēporis extremum momentum erit.



E V V M



T E M P V S



Finis

7 Eū ē vt eternitatis medietas/ tps vt pars eui: illās tēporis extremū.

Statue in eternitate/ medium aliquod quicqd ē eternitatis ab eo puncto/ in po. At tātūdē eternitatis & spaciij/ reliq̄ ab eternitatis principiu. quod nullo sensū aut in. Est itaq; eū/ vt quedā eternitatis medietas. Nam frange eternitatis interuallū/ in eū duplex i primū & secundū: vtrūq; eū alteri equū est. Nā vtrūq; totius est medietas vna parte finita/ alia infinita. primū eū caret initio: nō fine. Secundū fine caret/ principiu habens.



punctū ante oculos/ aut ante itelledū steriorem partē in fine carētē est vt eū eodē pūcto i āteriorē partē: versū eter telledū procurso/ consequi possumus.

E T E R N I T A S M e I N F I N I T A

PRIMVM·EVVM

Finis

Principium

SECVNDVM·EVVM

Rursum sicut eū/ pars est eternitatis posterior/ que subtracta priore relinquitur: ita & tēp pars est eui anterior & totius eui/ posteriore dempta parte/ residuū. Instans vero/ vt dixim⁹ temporis est terminus & impers eius extremum.

Quod nichil est deo coeternum & increatum.

Cap. III



Eternitas soli deo competit: & in ea solus collocatur deus. Deus autor est omniū. Idē ipse est omniū initiū & finis. Ante oia erat & post omnia futurus est. Omniū autē initiū & finis initio & fine caret. Nam principij/ nullum est principium. Ipsius itē finis nullus finis. Extremorum extrema sunt nulla/ terminorū nulli termini. Vtraq; igitur parte sol⁹ autor omnium deus/ solus vtrūq; vniuersorum terminus: est interminus & infinitus: sol⁹ in eternitate perdurans. ante omne principium librans/ ferensq; seipsum: & post omnē finē/ seipsum fulciens & in seipso persistens. Oia cōdidit extrema/ eternitatē apprehēdit: eamq; totā percurrit/ cernit intueritq; presentē & in ea solus perseverat.

In primo eternitatis euo/ deus subsistit fuitq; solus: & cum deo nichil. Deus sicut in tota eternitate nullā secū admittit creaturā: ita & neq; in prima eius parte seu priore euo vllā vnq; sustinuit. Sunt enim eternitas & primū eius eū/ diuine quedā propterates soli diuinitati proprie. in quibus deus contēplandus est vt deus: vt solus ab eter

At nō est. L. de U. de

no sine creaturis / sine principio / origine / & causa: vt fons & autor omnium. Sunt eni omnia
orta a principio: preterquam ipsum principium. Itaque in primo euo / deus fuit solus & cum deo ni-
chil. Precessit eni eum primam creationem omnium: & ipsum est index diuine proprietatis / vnitatis
et solitudinis. qua ab eterno & a nullo principio / sibi soli astitit deus: in seipsum ferebatur
voluebaturque in se sibi presens / seipsum collibrans perspicuens & agnoscens. Sibipsum & al-
teri nulli comunicabatur: extra seipsum nondum erat profectus. nichil adhuc protulerat / eratque
extra se infecundus imperuius & ignotus. Erat tamen in seipso fecundus & numerosus: quip-
pe trinus. sibi quoque ipsi communis sibi met cognitus ac peruius.

Euū primū
die pprie-
tatis & so-
litudinis
index

Deus in primo euo nichil creauit: creare nichil / nunquam cepit: creare nichil /
aliquando desijt.

Quid pri-
mū euū

In primo euo creauit deus nichil: id est nullam creaturam. Nam primū eum est ab eterno usque
ad creationis initium. Eius principium est nullum. Eius finis: est instans creationis primū. Primū
eum est ininceptum sed finitum: principio carens finem habens. itaque creauit in primo euo deus ni-
chil / id est ens nullum. Nichil creare nunquam cepit: quia ab eterno nichil creauit. Nichil creare
aliquando desijt: quando creare omnia cepit / vniuersorum creationem adorans. Nulli astitit nichilque
fouit ab eterno deus: nichil quoque ei ab eterno astitit. Nichil erant omnia / & omnia nichil erant.
deus nichil ferebat / nichil fouebat / nichil procreabat.

Gentilium
Error

Deus in primo euo nichil licet procrearet: haud tamen cassus inanis / irri-
tus & ociosus permanijt.

Nam flexus in seipsum deus / discretusque mouebatur: ferebat sese / sibi aderat / seipso potie-
batur. Ab eterno erat: ab eterno gignebatur / ab eterno procedebat. erit quoque / gignetur pro-
cedetque in eternum. Et qui hunc internum & archanum diuine substantie numerum orbiculariue
motum / ignorauerunt (vt cuncti ferme qui sub gentilicio errore & nephando idolorum cultu: mū-
danam inanemque philosophiam secuti sunt) in ingens baratrum & vastissimam errorum syrtem prolapsi tra-
duntur. statuentes aut vniuersum deo coeternum: aut plerasque creaturas / vt angelos & mare-
riam. quibus comunicando sese: que fouendo / alendo / atque saluando: minime ociosus ab
eterno diceretur / sed actuosus & fecundus. Diuinus autem orbis diuina circulatio / deitatis in
sefe conuersio: & diuinam imprimis feriationem siue ociositatem / & eternam deinceps tollit creatu-
rarum necessitatem. Tolle autem diuinum huiusmodi numerum ac gyrum: rite fatebuntur aut fuisse deum
ab eterno nullum. aut fuisse inanem / feriantem & marcetem ocio: aut exteram aliquam substantiam / illi
coeternam astitisse: in quam illius actus & substantiales participationes / congrue deriuarentur.

Deus esse solus / cepit nunquam: solus tamen esse aliquando desijt.

Deus in toto priore euo / fuit solus ab eterno: vt cui nulla astitit creatura. Desijt autem so-
lus esse / in secundi eui initio: in quo creare aliquid cepit. Idem enim est primi eui finis & secundi
initium. Itaque quod solus erat in primo euo: plurimum euasit in secundo. quod in primo euo & ab eterno creare omnia
proposuit & potuit: aliquid & in secundo euo / omnia procreauit & compleuit. Qui ab eterno nichil fecit:
in eternum aliquid fouebit / conseruabit saluabit: vt angelum / animam / materiam: que tria sunt euiterna.

Deus in primo euo erat vnus & solus: in secundo vero numerosus ac trinus euasit.

Deus & intus & foris est trinus (vt liber de sapientia recenset) Intus / id est in propria sub-
stantia in qua ab eterno trinus est / numerosus & fecundus. & huius arcane trinitatis sa-
cratissime persone: sunt pater / filius & spiritus / que sanctum nuncupamus. Exterioris vero trinitatis
persone sunt: deus / angelus / & homo. que licet sub abinuicem diuidantur nexu tamen voluntatis in
vnum reddunt sibique inuicem agglutinant. Nam ex cunctis creaturis dumtaxat angelus & homo (vt diuine
lucis & sapientie participes) in deum euadunt & participatione dii fiunt. Vbi igitur in secundo euo
angelus & homo diuine sapientie & imaginis habitu in deum transiere: trinus est aliquo pacto deus:
deus inquam diuinus / deus angelicus & humanus. Est enim trinitas hec extrema: intime diuine
eterneque trinitatis relucencia / imago & apparitio.

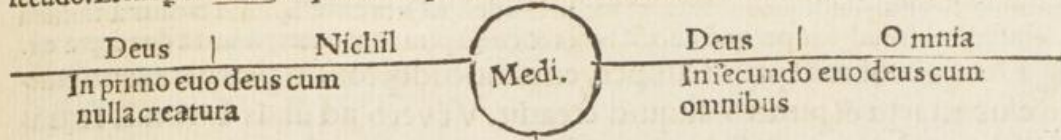


Deus ab euo secundo exterminauit / depulit / fugauitque nichil: quod erat in

euo primo / statuitq; eius loco aliquid siue vniuersa.

¶ Sume & concipe ipsum nichil in ratione dicatiua & positua. velut id per quod ab euo primo / excludebatur vniuersa: quod ve oia occupabat / & erat vbi nunc sunt vniuersa. Id est ipsum nichil / quod substantie & enti est oppositum: exclusum / depulsum / exterminatū & fugatū est a deo in secūdo euo: in quo creata sunt & facta oia. In nichili vero locū / successerūt vniuersa: que nūc sunt / vbi quondā nichil erat / & quorū locū nichil occupabat. Itaq; nichil, qd erat & fuit toto primo euo: esse desit in secundo. Successit enī in locū eius aliquid: quod erit toto euo secundo / quodue a deo fouebitur imortale atq; euiternū. nullus igitur locus nichil / i secūdo euo relictū ē. Sicut enī nichil fuit i primo euo: ita et oia erūt i scdo erūtq; subsistētia & entia. Et quomodocunq; sūperis ipsum nichil siue vt dicatiū & positiuū / siue vt dicatiū & priuatiuum: q; cunq; de eo pronunciantur eādē vtriq; & euepollētē recipiūt veritatē. Nā nichil fuisse i primo euo: est oia non fuisse. & nichil nō esse in secundo / est oia esse in secūdo. Etenī p se nichil: equū est ei quod est oēnō. Nichil non vero ei quod est oē respōdet.

De nichilo siue vt positiuo siue vt priuatiuo eadē veritas.



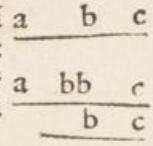
¶ Q deus de nichilo creauit omnia.

Cap. III.



¶ In una tota substantia imparticipabilis & indiuidua: in primo euo fuit vnica et sola.

¶ Deus a deo cadere / de a deo diuidi: deus seorsū & extra deū sumi nequit quicquid diuinū est / deus est / coniunctū & cōiunctum deo: inseparabile & indiuiduū a b eius substātia. Hec enī tota simplex / impers. inquāta: inseparabilis a seipsa & imparticipabilis est. Si enī participabilis fieret: pars ipsius extra totū aut extra partē sumeretur. Ea igit pars diuideret / fieretq; aliena a tota substātia: & extere cuius substātie preberet initiū. cōflareturq; ex ea parte substātia quedā exterior: quod nullo pacto fieri posse putandū est. sit enī diuina tota substātia a b c: tūc hec participabilis esset si pars ei (que quomodolibet intelligitur) b c / sumeret seorsū a tota substātia a b c / aut a reliqua parte a b. & cōflaretur ex b c / extera & separata a deo substātia diuine substātie participatione orta. que per absurda & perquirrationabilia sunt.



¶ Vnde fit vt deus de sua substātia creauerit protuleritq; nichil.

¶ Nā non fecit deus / quod facere nō potuit. Negare autē seipsū / decidere a seipso: diuidi / diuini ac auelli a semetipso & participabilis fieri nō potuit: perinde atq; nō potest nō esse deus. Et hec haud ipotētia est vt Magus Elymas voluit: sed virtus infinita & imēsa potestas: qua seipsū fulcit deus / qua sibi eatenus insit / est sibiq; coheret: vt auelli a seipso & nō esse neqat & nō posse (vt facer Dionysius ait) nō possit: & nō esse nō fit. Igit cū diuidi nequeat deus / cū indiuidus & imparticipabilis sit: de sua substātia nichil creauit. id est participatione sui exteriorā nullā substātiā protulit: atq; ad esse statuit. Esset enī huiusmodi creatura diuine substātie pars: auulsa & separata a toto deo.

Magus. Elymas: Sacer Dionysius.

¶ Superest vt cū deus de seipso / protulerit nichil: de nichilo creauerit vniuersa

¶ Nā ab eterno nichil erat preter deū: qui toto primo euo solus fuit in esse. Nulla illa astitit coeterna materies / nullaq; extera substātia: ex qua cōflaret & protulerit oia. Ipse enī est autor omnū & visibiliū & inuisibiliū / materialū & imaterialū. ipsam quoq; materiā cōdidit & ad esse cōstituit: solus deniq; oia / infinito illo primo euo antecessit. Et ex doctrina pcedentis: de sua ipsius substātia: procreauit genuitq; nulla. Superest itaq; vt si non de sua substātia: neq; de extera vlla sibi coeterna oia procrearet de nichilo / de nō ente de eo quod nō ē genuerit / feceritq; vniuersa. Is enī q; vere est / qui & oē esse trāscēdit: ei quod nō est / esse dedit. Hinc manifesta est veritas sacri huius & ppheticī eloquiū. Vos estis ex nichilo: & opus vestrū: ex eo qd nō est. Et i hoc naturali pgressū quo deus primus de sua substātia nichil creauit sed de nichilo vniuersa: cōtingit ratiocinatio et syllogismū quidā: cui finis et illatio destruit tollitq; mediū. Creauit enī deus primus de sua substātia nichil: deinde de nichilo oia. q; postq; facta sunt: desit esse nichil. Et hec verissime enūciantur: quocūq; in sensu siue positiuo: siue destructiuo sumptis nichil.

Sactū eloquium

In primo euo	Deus erat	Nichil erat
In secundo	Omnia sunt	Nichil non est

¶ Deus in secundi eui initio in primo ei⁹ instati aliquid produxit: quo subsistente fuit aliquid desijtq; nichil esse.

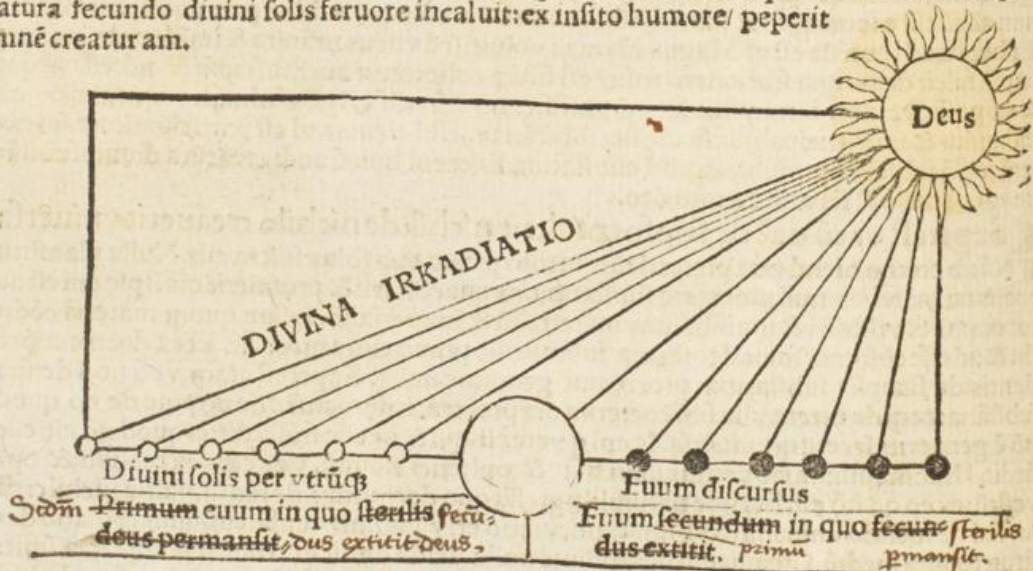
Diuitatis
ppimum
eui discursus.

¶ Deus ab eterno/ ab arcano illo icodito abditoq; euo & a nullo principio pcedens: primū illud eum (quo toto nichil extra se produxit) peruagatus/ totaq; eius dimensioē & longitudinem percurrens: vbi ad eius finē/ siue ad secundi initium (Nā primi finis/ secundi est initium) peruectus est: repente atq; in instanti aliquid creauit: protulitq; totū aliqd ens perfectū/ simplex/ spirituale incorporeū/ inquantū/ indiuisibile. scilicet imaterialē & intellectualē substantiam: quos angelos/ primosq; diuinitatis actus & reliqui totius futuri operis conceptus/ species exemplaria/ formas et ideas nūcupam⁹. quibus simul cunctis ad esse productis & perfectis quibusue subsistentib⁹: desijt esse nichil. Erat eni i primo euo solus deus & nichil cū eo: id est nullū ens. Absoluto autē diuino per primū illud eū discursu: in contactu secundi eui/ primū ortū est aliquid: quo subsistente nichil esse desijt. Orta eni est prima creatura initium plenitudinis secūdi eui: per quā vacuitas oīs & entū priuatio/ exterminari a deo cepra est.

¶ Deus ab infinito primi eui pergens initio idq; totum percurrens: in nullo eius attactu & puncto aliquid creauit. Vt vero ad illius finem & secundi initium deuolutus est: primam illico peperit protulitque creaturam.

¶ Finge deū progressum platūque in rectū toto illo primo euo. citius ad nos pfectio & mot⁹ cepit a primi eui initio: quod i infinitū distat ab initio secundi & fine primi. Semp eni de⁹ & ab eterno mouebatur ad nos: & versus nos ipsos/ nostrūq; eū recta ferebatur/ atq; procedebat creationis omniū causa. Ad hūc eni modū imaginanda & exprimenda nobis est creationis norma atq; initium. Quandiu autē fuit deus in toto primo euo: nullo sui discursu aut attactu nulloueprimi eui momēto & puncto: aliquid peperit. sed sterilis & infecund⁹ a creaturarum prouentu & effectu permansit. Intellige enim illū prius perambulasse sterilem & aridam primi eui terram. in quā vitales nullas & fecūdas effuderit aquas. quam rore suo & aspergine omni destituerit/ proferens in ea vitale germē nullū. deinde e desertis & perustis terris/ profectum delatūq; in terram secundam/ habitabilem & creaturaru feracissimā. quā illico vitali consperxit humore: copiosissimis ibribus irrorauit/ secundauit/ impregnauit/ protulitq; in ea omnē creaturarum. Est enim primum illud eū: velut sterilis/ deserta & perusta terra. a creaturis/ ob diuini solis estū/ nimitiamq; eius viciniam & propinquitatem/ inhabitabilis: a solo deo habitata. Nam quādiu illā peragrauit pertrāsiitq; deus: creauit nichil/ nilue peperit. Eū autem secundū est vt nutioris & teperatoris aure tellus: ob solis distātiā vitalis humoris plena/ creaturarum ferax & suapte natura fecūda. que vbi viuido & suapte natura secundo diuini solis feruore incaluit: ex insito humore/ peperit omnē creaturam.

an similitudine
Analogica
intelligētia



¶ Non sicut de⁹ ab eterno nichil creauit: ita & in eternum aliquid procreabit. definita tamen & consummata vniuersorum creatione: eorū aliquid in eternum saluabit.

¶ Non sicut deus toto primo euo nichil creauit: ita & toto secūdo aliquid procreabit/ id est alicuius substantie futurus est opifex. Nam & definita est tēporis succellio: vniuersū quoq; dei opus finitū. factū cōsumatū & perfectū est in tēpore. Senis quippe diebus/ sacra eloquia facta a deo & perfecta oia attestantur id est productas rerū omniū species. Nam tamen si noue indies generationes fiant earū tamē permutatio/ haud species: sed singularium & indiuiduorū est ort⁹ occasus & noua succellio. Ab initio autē statutē sūt a deo/ vniuerse rerū species ingenerabiles & icorruptibiles. que ab initio id est a sexta creationis die: substituerunt omnes/ perseuerature vsq; in finē. Et ab illis speciebus vniuersū ingenerabile: icorruptibile & immutabile esse censemus. cum semp eodē modo habeat & ex cūctis suis partibus/ id ē naturalib⁹ rerū speciebus cōsuet nullaq; sui parte aut augetur aut iminui queat. Nulla etenī vniuerso addi potest spēs: nulla eidē deesse nulla tota tolli aut abire e medio. Itaq; deus haud in eternū aliquid creabit: qui priscis illis sex diebus/ omnia cōpleuit. Et nō modo primarijs illis rerū speciebus: sed & partibus earū vt indiuiduis & singularib⁹/ deus generationis & corruptionis modum periodūq; definiuit. quam presentis seculi consumationem/ supremāq; mundi huius lucē & horā nūcupamus. Hec enī vbi illuxerit: tū ort⁹ omnis atq; interitus: generatio & corruptio: eternū facessēt atq; intermittētur. Eorū tamē que hoc seculo creata queue in tēpore producta & perfecta sunt: pleraq; toto futuro euo a deo saluabuntur. quē admodū sunt que suapte natura immortalia & incorruptibilia sunt: vt angelus rationalis aīa/ materia. Hec enī sicut ingenita & generatiōe perfecta nō sunt sed de nichilo ad esse repente producta: ita & corruptione interire nequeūt. annihilatione autē sola: fieri nichil possunt. Quo namq; ortu in lucē profecta atq; educta sunt: eodē solo possūt & in nō entis tenebras/ ab esse in nō esse reuerti & extrudi. Sicut de nichilo a solo deo facta sūt: ita possunt & in nichilū a solo deo cōverti. Ingenita sunt/ corrūpi nequeūt. vt simplicia sūt & ex pluribus nō facta: ita & i plura irresolubilia & immortalia/ ea manere oportet.

¶ Inter vtrūq; eū: interhyat mediū tēp⁹ creationis vniuersorum.

¶ Prius. secum totā eternitatē in duplex eū: in primū scilicet & secundū/ in eū dei & i eum creaturarū. Nunc vero in tria/ eternitatē partimur: in eū/ vt prius duplex & in medium tēpus/ quod est prioris secundi eui pars: & est metrū/ siue duratio creationis & perfectionis omniū: siue secundū specie seu secundū indiuidua & singularia. Nā tēpus creatōis et absoluteionis omniū species: sex dierū fluxio est. Tēpus vero creationis/ absoluteionis & consumationis omniū/ per singularia & indiuidua: tota est mundi huius duratio. Numer⁹ etenī species omniū: perfectus est & creat⁹ a deo/ in hexade dierū. At vniuersi cuiusq; speciei quantitas & partiū siue singulariū numerus: vniuersa visibilis huius mundi duratione & permanentia absoluend⁹ & cōplendus est. Statuit autē deus corporeū/ hunc visibilēq; mūdum i tēpore: definiuitq; illi extrema/ principiū & finē. Librauit illū iter duplex eū. Cōplet deniq; in presentī mundo/ perficit/ absoluit gignitq;: quod in futuro toto euo cōtinebit/ saluabitq; in esse. In primo euo nichil creauit deus: in futuro nichil creaturus est/ nulli noue substantie esse largiturus. Nil siquidē erit in futuro seculo: quod non ortum habuerit in presentaneo tempore. in mundi huius duratione. In presentī seculo & in tempore hoc protulit aut indies profert deus: que in futurum eū introducet. Angelos creauit in instanti et in tēporis initio. Materiā post angelos/ identidē in instāti. Ex qua sensibiliū creaturarū species: in tēpore & numero sex dierū perfectit & cōpleuit. Rationale itē animā protulit in temporis impartibili: ex qua & ex materia/ humanam substantiam sexta supremāq; die compegit/ conflauit/ perfectit. In futuro euo/ saluabit deus angelos & rationales animas: propter quas & materiā/ in idem eum introducet. Nam ex materia instaurabit humanum corpus: quod sacris cū anima/ in presentī seculo decertauit sudoribus. quodve illi in futuro illo euo perpetui luminis & immortalitatis pleno sociabitur et perpeti sedere nūbet. In futuro autem seculo: nichil erit/ quod non fuerit in presentī. pleraq; tamen sunt in presentī: que futurum illud immortale haudquāq; videbunt/ queue minime in eū transibunt. In preterito igitur euo deus tantū erat: in presentī seculo creauit oia. In futuro aliqua saluabit: vt angelū/ animā/ materiā. Est enī hic create ac stāte immortalitatis eternari⁹. In primo euo existēs dicit deus: in tēpore creās/ in futuro eno saluās/ cōseruans/ fouens/ enutrens.

Sacra eloquia.

Rerū spēs ingenerabiles & incorruptibiles

Tres creature immortales.

Primarie rerū spēs sex dieb⁹ absolute

Materiam propter rationale animā euit nā

Tryas immortalitatis



Quonia ad deum nichil sunt.



Quonia substantia est actu infinita.

Signū sensibile.

QNam qualis duratione deus: talis vtriq; est et substantia. Quia ei substantia imprimis infinitus et interminus existit: ideo & duratione perpetuus & eternus euadit. Sicut principio durationis & fine caret: ita & sue substantie extremis. Finge etenim eternitate dimensioē quādā esse/ mēsurā metrūq; diuine totius substantie: diuināq; substantiā distēde in tota eternitate. tantūq; illā esse asseueraueris: quāta est totius eternitatis interuallum actu imensū. Ois q;pe mensura equa est ei: cui vt mensura coaptaf. Hoc sensibili signo permultum iuuaberis vt diuinam substantiam/ actu esse infinitam deprehendas.

Eternitas actu infinita diuine substantie dimensio ac metrum.

E Q V A L I A I N F I N I T A

Diuina substantia actu infinita equalis toti eternitati.

Aliud signum.

Aut si malueris: imaginare diuinam substantiam/ omnē locū transilientē implentemq; totum id spacij/ quod mēte concipi possit: a terre centro mundiq; mediuallio in vniuersum siue in omnem positionum differentiā atq; in solidā corporeāque totius spere plenitudinē: cui terminus sit nullus/ nullaque circumferentia. Hoc iterū modo facile concipies diuinā substantiam actu esse infinitam. Hec enim neq; tempore neq; loco artatur: sed & omne tempus & locum (vtrinq; immentā atq; interminā) exuperat transcendit superapprehendit.

QDiuine infinite substantie: omnis exterior propagatio finita est: omneque eius opus finitum.

O biectio.

QNam duo esse nequeunt extra se inuicem/ actu infinita. primum enim actu infinitum omnem occupat locum/ omnia implet/ eternitatem totam peruagatur nullum secundo infinito locum/ nullam illi proprie durationis aut substantie partem portionēque relinquēs. Qz si duo actu infinita statueris: necesse ē vt sit primo infinito/ secundū infinitū coeternū: habēs cū eo i eternitate locū. necesse rursū vt secundū primo insit: id est cum eo simul sit illi insitū/ cōiunctum/ consubstantiale & vnum. eruntq; ambo iam non duo infinita: sed vna tātum infinita substantia. quopado & diuinam substantiam actu infinitam fatemur: & vnāquāq; ei9 personam actu infinitam. dicimusq; in deo haud subsistere tria infinita: sed deum esse infinitum vnum & trinum. Quicquid igitur exterum est a diuina substantia/ quicquid ab ea p̄ductum est omnisue eius exterior propagatio & creatura: est actu finita. Nam infinitū dū taxat in seipso & in sua ipsius substantia: sibi equale infinitū & imensum profert ac gignit. Seorsum vero a sua ipsius substantia: dū taxat ente inequali finito: & nulla proportionē niori propagatur.

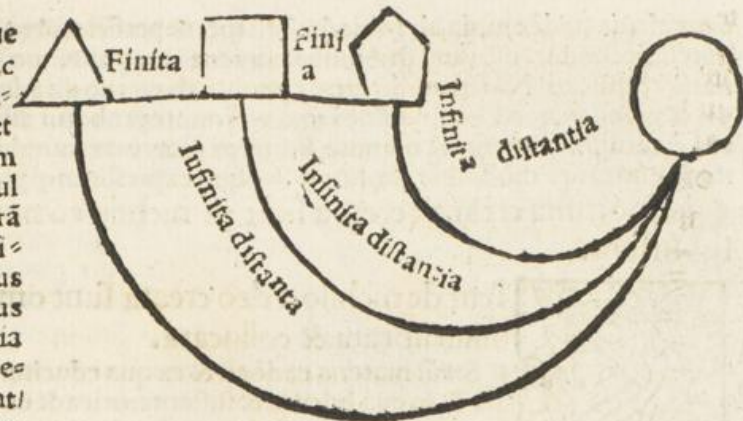
In deo non tria infinita.

QFiniti ad infinitum nulla est proportio/ ratio ve nulla.

Circulus actu infinita polygonia. polygonia v multangula

QNam infinitum: infinities & sine numero/ finitum transcendit/ illudq; sine vlla ratione exuperat. omnis autē proportio: est duorum ad inuicem vt numeri/ ad numerum ratio/ atq; habitudo. Nulla igitur est infiniti ad infinitum proportio. Nā si volueris in sensibilibus/ quid sit actu infinitum experiri: pleraq; eius signa reperies. Complura siquidem sensibilibus insunt actu infinita: que ad cetera eiusdem speciei entia/ proportionem seruant nullam. vt circulus est actu infinita polygonia: vnice/ atq; vniformiter omnem in sese angulorum componens/ complectensq; numerum. Distat enim circulus infinities & sine angulorum proportionē: ab omni polygonia. vtpote ad quem ab nulla multangula & sensibili figura: quouis discursu & multiplicatione angulorū penetrare & puenire nequeamus. Necobest q; quanto plurium angulorum fuerit polygonia: tanto circulo euadat similior. Distat enim semper omnis polygonia infinities a circulo. Et si supremam aliquam multangulam statueris/ velut circulo proximam illiq; simillimam: haud minus ipsa a circulo distabit/ q̄ triangulus qui polygoniarum est primus. Nam cum omne infinitum/ equum sit omni infinito: omnes polygonie equali a circulo dispescuntur/ distantq; interuallō. Quippe infinities & sine numero: eum inter quācunq; polygoniam & circulum/ innumere cadant/ atq; intercipientur polygonie. ita & omnes creature cum sit actu finite: infinities/ infinitis & equis interuallis distat superanturq; a deo. nec minore proportionē superatur a deo angelus/ qui creaturarum pri-

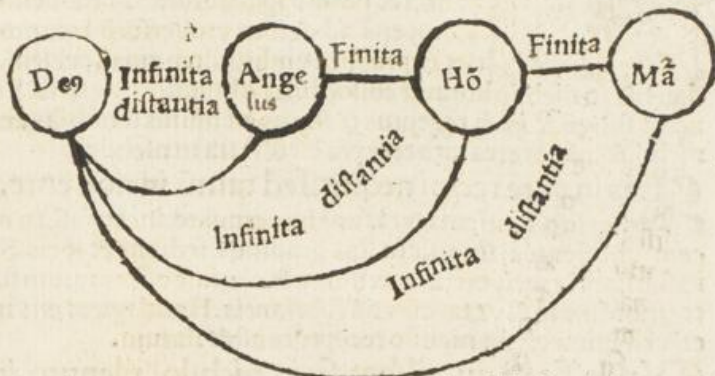
matū obtinet: q̄ materia que prope nichil est queue imo ac nouissimo loco a deo nūeratur. Nam deus & angelum et materiam & omnem mediam creaturam: nullo numero/ nulla proportionē aut ratione trāscendit. Similiter & acutissimus angulus & obtusissimus vt in libro de sensu docuimus anguli sunt singuli in propria ratione actu infiniti: & a ceteris qui eiusdem rationis sunt/ nulla ratione & comparatione abiuncti. quē admodum & deus a creaturis & circulus a ceteris polygonijs.



Oēs creaturæ sequis interuallis distare a deo.

¶ Vnde fit vt omnis creatura ad deum: sit vt nō ens & nichil.

¶ Nam deus ens est et creatura ens: deus autem ens infinitum/ creatura vero finitum ens. Deus ens sine numero &



supra numero: creatura vero ens in numero/ numeratum & mensum. Entitas igitur creature ad diuinam entitatem: improporcionabilis est/ nulla & nichil. Sicut & vniuersa terre moles/ celi collatione nulla & indiuidua ab Astrologis perhibetur. Omnis item angulus acutus/ ad acutissimū nullus. Obtusus ois/ ad obtusissimū nullus & nichil. Angelus quoque ad deū pene nichil non ens & nullus est. Homo ad deū velut nullus & nichil. Materia ad deū nichil & nō ens. omni que creatura ad deū/ vt nichil: vt id quod non est et vt non ens.

¶ Fit iterum vt deus creatione omnium minime sit immutatus: idemque possit infinitas creaturas & infinitos mundos.

Adde cuiusdam linee punctum/ quod longitudinis est expers: aut de punctū a linea/ nichilo immutabitur linea: fietque maior/ aut minor. Immitte in inmensum ignem per exiguā & multesimā aque guttulam: nichil illius flammam restinguet/ nichil eius ardorem candoremue minuet. ita & creaturarum exortu: nullo pacto demutatus est deus. neque cessit creaturis: que sunt vt punctum. neque ab eis proprio depulsus est loco: neque obortu t̄pis/ excessit ab eternitate. neque proposito & voluntate varius existit: quasi quandoque voluerit conflare vniuersi opus & quandoque minime. Ab eterno namque & semper: voluit/ proposuit & intellexit: que a temporis initio vsque in totius temporis finem compleuit aut completurus est. Nam cum sint tres precipue vires/ potētie atque facultates: e quarū vnanimi chorea & naturali concordia/ omnis proficitur actio & operatio. Intelligentia scilicet potestas atque voluntas: impossibile est vt vlla harum facultatū diuine illi supremeque beatitudini quandoque defuerit: aut illi ipsi velut ab extrinseco aliquo adiecta sit. Omne siquidem quod deo inest: deus ipse est. quicquid deo quouis modo ascribitur diciturque inesse: eternū est/ perinde atque deus eternus. Diuina substantia facta non est: neque acquisita. Nec aliquid eorū que deo inesse dicuntur: aut factum est aut quoquo pacto ortū siue acquisitum. Sed siue res siue ratio vlla/ deo ipsi tribuatur: hec ipsa cū diuina substantia coicidit. & haud aliud illa ipsa est: q̄ diuina tota substantia. qua de: quecunque predicantur: illi & eadem sunt & coeterna. Intellexit igitur ab eterno deus/ quicquid postea erat facturum. Id ipsum quoque & potuit & voluit. Eternam tamen eius & intelligentiam & potestatem atque voluntatem: haud eterna & necessaria/ sed temporalis & contingens secuta est operatio. que est vniuersorum creatio.

Analogiet.

Quicquid in deo est deo est.

Compleuit quidē omnia ab initio secūdu specie: perficiet vero oīa secūdu indiuidua. Neq; potestate imutat⁹ est: tanq̄ pri⁹ inime potuerit aut postea neq̄at pducere plura / pluresue statuere mūdōs. Nā sēp mūdū creare potuit: ab eterno illi aderat creādi vniuersi facultas / vis & potestas. que & illi sine fine i tota eternitate probatur affutura. qua potest & rursū plu res creaturas / pluresue & numero infinitos procreare mundos. Sicut tamen vnus ipse est ita & vno tantū mūdō sese continuit / seipsum expressit / atq; propagauit.

¶ **Q** omnia creata / recepta sunt in nichilo eo non cedente / & in nichilo subsistant.

Cap. VI.



Icut de nichilo a deo creata sunt omnia: ita & in nichilo sta¹ bilita librata & collocata.

¶ Sicut materia eadē est & ex qua educitur omnis naturalis act⁹ / ac forma & in qua fulcitur & sustentatur: eadē ex qua fit omnis sensibilis substantia & omniū ipsa fultura / fundamentum ac stabilitatē: ita & nichil & non ens ad deū in vniuersorū creatione: vicē quandā obtinuit materiei expressitq; vmbrailem eius speciem. Ex nichilo quippe creauit oīa deus: & in nichilo librauit collocauit stabiliauitq; vniuersa. Sicut enī materia omni naturali actui subest & in ea receptus & status est omnis sensibilis actus: ita & omni creature subest nichil. & omnis creatura recepta est & stata in nichilo.

¶ **E**ns in ente recipi nequit: sed tantū in non ente.

¶ Rerum substantie: natura sunt impermixte / inconfuse in ordines discrete & extra se inuicem subsistentes: singule in suis gradibus / sedibus & locis. Si autē ens in ente & substantia in substantia reciperetur: permixte & confuse essent rerum substantie. essentq; simul: indiscere / inordinate & vt tantū vna substantia. Haud igitur ens in ente: sed tantum in non ente / vt dictum est / in nichilo receptum est & statum.

¶ **V**nde fit vt quodlibet sit in nichilo / plenum in vacuo / ens in non ente tanq̄ in loco.

¶ **V**bi enim nunc sunt & subsistunt omnia: nichil erat prius. & in eo nichilo recepta sunt omnia ex quo et facta sunt / id est ex non ente & in non ente. Non enim in aliquo recipi potuerit / propter causas duas. primū quia non erat ipsum aliquid aut ens aliquid: in quo sili & collocari potuissent. Secundo quia & si fuisset aliquid: in illo recipi nō poterant. cū ens in ente minime esse / aut recipi possit. Est igitur quodlibet in nichilo: omne plenum in vacuo. ens omne in nō ente subsistens: atq; in eo vt in quodam loco receptum.

¶ **N**ichil aduenientibus creaturis nō cessit: simulq; cum omnibus pmāsit.

¶ **E**ns recipi potest in non ente: & simul esse cū non ente. Etenī non ens cū nichil sit: nullo pacto entis fusionē statū / aut mansionē artare / aut prepedire potest. Ens insuper (vt dictum est) in ente recipi nequit. Ens enti haudquaq; permisceri / aut confundi potest. Ens enim enti cedit. Ens propellit ens. Enti aduersatur ens. & simul esse cum ente ens non potest. Itaq; aduenienti enti / ens cedit. non ens vero cum nichil sit non cedit: sed simul permanet. & in eo toto ens recipitur totiq; ipsi ens cōmiscetur. Ens totū in toto non ente subsistit. Ortui igitur ac statui creaturarum / minime cessit nichil / sed omnē intra se excepit creaturā / simulq; cum omni creatura permansit.

¶ **N**ichil simile est ingēti illi & immenso vacuo: pleno minutulis & numero infinitis vacuis / quod omnia recipit non cedens.

¶ **N**am quia nichil / nichil est: ipsum nullis cedit / & a nullis pellitur. Si enī nichil esset aliqd cederet alicui. Si ens esset / cederet enti. nec intra sese ens admitteret vllum: sed pelleretur ab ente. Et si plenū esset nichil: esset ens & repleri non posset ente. Similiter & si nichil esset finitū: ens utiq; esset & nullo pacto esse posset entis locus. Nichil igitur est vacuū illud immēsum minutulis vacuis numero infinitis plenū: quod nulli cedēs / vniuersa in sese recepat. Quodlibet enī ens / in proprio recipitur vacuo: vt in peculiari & equali loco. **Q** si deus plures produceret mūdōs: omnes de eodem nichilo proferret / & in eodē nichilo collocaret. vtpote cuius vterus implebitur & satiabitur nunq̄.

6 Nichil est actu infinitum & intantum non ens: quantum deus est ens.

Deus ens est actu infinitum. Nichil vero non ens actu idem infinitum. Nam nichil a tanta decedit entitate: quanta deo entitas inest. Entitas autem diuina est actu infinita. Esse dei actu infinitum: tota (vt diximus) eternitate dimensum. Nichil vero est pariter non esse actu infinitum. Quantum enim deus subsistit & est: tantum nichil non est. deus vero infinite est: igitur & nichil infinite non est. Rursum quantum deus distat a non esse: tantum de ab esse distat nichil. distantia autem dei a non esse est actu indimensa atque infinita. Erit itaque & nichil ab esse intercapedo ac decedentia: actu indefinita atque intermina. Distat enim tantum nichil a deo: quantum deus a nichilo. vtriusque autem distantia est spacium idem: eadem longitudo actu indimensa intermina infinita.

Secda ro.

7 Vnde fit vt nichil a deo nunquam absoluatur: aut statuatur ad esse totum.

Nam nichil est actu infinitum. Quod autem huiusmodi fuerit: inabsolubile & inconsumabile est. per nullas igitur creaturas (etsi infinitis seculis crearet deus aliquid) nunquam absoluatur nichil: nunquam nichil erit in actu totum / nunquam statuatur ad esse totum. Quicquid enim assidue profert deus de nichilo: ad vniuersum nichil est vt nichil / vt minimum / vt punctum. & per vniuersa que modo subsistunt & facta a deo sunt de quo nichilo educta: ipsum totum nichil duntaxat secundum punctum ad esse processisse / prolatumque esse dicitur. Exiguum est quicquid de nichilo eductum est & factum. quod vero in nichilo relictum est / quod non factum / quod non ad esse productum: actu est immensum. Plura non sunt que sint: plura fieri possunt / que facta sunt que enim facta sunt / actu finita sunt. que non facta / que fieri a deo & educi de nichilo sunt finita: actu sunt infinita. Quod si nichil a deo aliquando absoluatur & proferretur ad esse totum: tandem id quod factum esset a deo quodue de nichilo ortum: esset actu infinitum / equale deo / exterum & separatum a deo. in quo absoluta finita & expleta esset diuina omnipotentia: fieri possunt extero ente actu infinito / ac sibimet equali propagata explicita & consumata. Sicut autem deus absolui nequit & exhauriri creaturis / nunquam fieri extra se ipsum totus: ita & nichil est inexhaustibile / quod nunquam totum fiet ens. Et vt neque vacuari ab ente potest deus: ita & ex opposito neque impleri ab ente nichil.

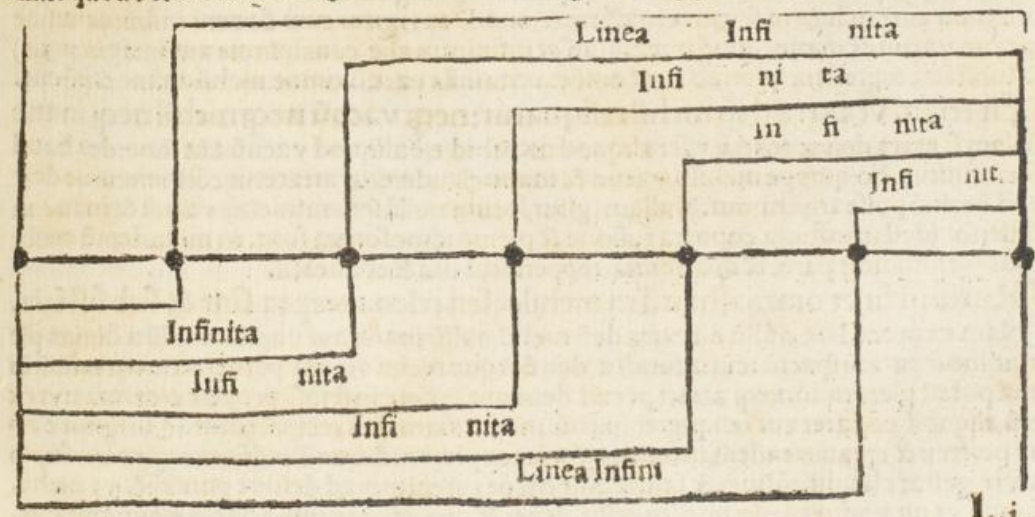
Que facta sunt finita sunt: que vero infinita.

Quod aliter quam in nichilo: omnia sint in deo recepta & collocata. Cap. VII.

Deus est infinita illa sphaera cuius (vt aiunt) centrum vbiusque est & circumferentia nusquam.

Infinita sphaera deus

Intellige (vt prius) eternitatem per rectam lineam: vtrinque actu indimensam atque infinitam. Hec eternitas / hec linea: diuine totius sphaere & substantie censetur diametri. Atque in huiusmodi eternitate & linea: quodcumque notaueris / designauerisque punctum: erit medium / equidistant ab extremis. Cum enim totius eternitatis nulla sint extrema: omne ipsius punctum est ex necessitate medium. Rursum cum totius eternitatis extrema / actu infinito sint distita interuallo: omne quod in eternitate consequimur / notamus designamusque punctum: equaliter ab eternitatis



L. j.

5 **Omnis creatura siue vniuersum: est vt diuine infinite sphere ac substantie medium centrum.**

Omnē cre-
aturā diuine
infinite
sphere cē-
trū quddam
esse.

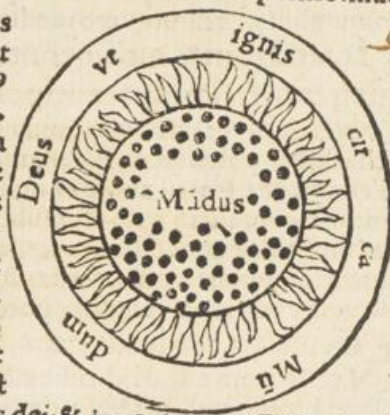
Ex precedente vniuersum omnisue creatura: in deo recepta est & in deo subsistit. in quo (iuxta sacra ac diuina eloquia) sumus & mouemur: ab eo geitatur & continemur. qui totū suū op⁹ velut igneus mur⁹: librat/fulcit/ circumstat/ circa illud fertur: omnia cernit/ lustrat & intuetur eius oculus. qui illuminat abscondita tenebrarum: qui ponit noctē in diē. cuius oculi cernunt terrā de longe: & habitatores eius sunt quasi locuste. Deus igitur vniuersi sui operis est extremū. & vt totius infinite sphere par imensaq; plenitudo. diuinū autē opus oīlue eius creatura: diuine totius sphere minimū quiddā est & pene nichil & centrū.

6 **Vnde manifestum est diuinum opus a deo decidere non posse. et iterum posse deum infinitos mundos.**

Diuinum
opus a deo
decidere
non posse.

Nā sicut circuli aut sphere centrū/ vndecunq; a circulo aut sphere ambi⁹: & extra circulū aut spherā fieri/ aut ab eis emigrare aut i partē dissultare non potest: ita & diuinū op⁹ omni ex parte ambitur/ contineturq; deo vt circulo infinito/ aut infinite sphaera. vt extra deū fieri/ a deo decidere: atq; a diuino orbe emigrare nequeat. claudit enim vt dixim⁹ deo/ librat/ gestatur a deo. Situm & collocatū est i suo fonte: in eaq; stabilitur/ qua emerit scatebra. A suo principio auellē nūq; de⁹ illi natiū est locus/ verissima sedes ac beata positio: illud

saluans/ conseruans/ fouens. Qz autem possit de⁹ infinitos mundos/ hinc liquet. Nam tot potest mundos: quot quot sunt cētra/ quot pūcta/ quot media in infinite sphaera. cui⁹ (vt diximus) vbiq; est cētrum: circumferentia vero nulq;. Atqui infinite sphaera: cētra & media sunt actū infinite & innumera. Omneliquidem infinite sphere punctum: ei⁹ est medium & centrū. potest igitur de⁹ infinitos mūdōs. Et enim vniuersū deo op⁹ ad deum: vt quiddā diuine infinite sphere punctum minimum/ medium & cētrum. Et sicut numerari nequeunt toti⁹ infinite sphere centra: ita & inumeri sunt mūdī/ qui procreari a deo recipi in deo & subsistere in deo possunt. Nullis quippe mūdīs/ quot quot crearentur: exhauriri occupari & impleri diuina tota potest substantia. Magna enī est (vt sacra canunt eloquia) domus dei: & ingēs loc⁹ possessionis ei⁹. Magnus est & non habet finē: excelsus & imensus. Et in domo celestis illi⁹ patris mānsiones multe sunt: & inexplēbilia tabernacula eius.



Deū posse
tot mūdōs
quot sūt i
finite sphae-
re centra:

De illationibus assertiuis & destructiuis iter deū et nichil. Cap. VIII

1 **Nichil subest cunctis et extra omnia est: sicut et deus cunctis supereminet et est super omnia**

**Deus apex est omnium: quicquid est sub deo/ ortū est a deo. Sub cūctis & extra vniuersorum seriem ac ordinē quod relinquitur nichil est. Nichil tenebre est & eorum negatio: que quomodolibet sunt & subsistunt. Q utē quid enī est & subsistit/ quoquomodo ad deū accedit/ illiq; substantie & entis ratione/ ac participatione propinquat. Quod vero nullo pacto est: in-
immensū a deo recedit/ nulla illi similitudine coheret nulla ueratione copulatur.**

De sūma est oīm necessitas: creatura vero possibilē nichil aut impossibile.

Summa necessitas est de⁹: prima & absolutissima omnīū causā qua orta sunt & saluātur omnia: & sine qua neq; saluari possunt/ neq; fieri poterāt. Sūma qppe necessitas: est que ad oīm substantiā & salutē necessario exigit. que per se quidē esse potest sine vniuersis: vniuersa autē sine ipsa minime esse possunt. Semper de⁹ fuit in esse nūq; in nō esse: eritq; sepe in esse Creatura vero omnis/ est possibilis: necessaria vero aut impossibile nulla. Necessaria enī non est: cū potuerit nō esse & fuerit aliquādo nō ens. nullaq; necessitate/ sed diuina sola volūtate pepēderit: sitq; ad esse pducta. Neq; impossibile ē cū potuerit ēē: & que prius nō erat/ deinceps orta sit. Sicut ei volūtate dei: pbat creatura haud ēē necessaria sed cōtingēs & possibilis

Quid sū-
ma ne-
cessitas.

Diuina volūtate	Creatura	Nō necessaria	Sed cōtingēs	Probatur
Diuina potestate	Creatura	Nō impossibile	Sed possibilis	Probatur

non: ita & dei potestate probatur haud fuisse impossibile/ sed possibile: cū potuerit a deo fieri et aliquādo facta sit. Nichil vero quod cūctis ubest/ quod nō ens est: impossibile cēset. Est enim simpliciter non ens & infinitū non esse: quod nunq̄ in esse succedet nūque totum absoluetur. Nā si statueretur ad esse/ ei esse: esset actu infinitū extra deū & separatū a deo quod per absurdū & perq̄ irrationabile censemus.

¶ Sicut deus semper est in esse/ ita & nichil semper in nō esse: creature vero quandoq; in esse & quandoq; in non esse.

De 9^o esse/ nichil non esse/ creatura esse & non esse

¶ Deus in tota eternitate/ est in esse: in qua tota nichil est in nō esse. in primo vero eternitatis euo: creature fuerunt in non esse: que deinceps in tēpore ortē sunt/ & ad esse omnes

Deus	Semper	Est	producte. Earum vero plerq; vt mere sibi sibi: in tempore intereūt
Deus	Nunq̄	Non est	alie vero vt intellectuales (vt angeli & rationales ase propter quas & homines) tote sunt immortales/
Creatura	Aliquando	Est	futuroq; imortali euo coaptande/
Creatura	Aliquando	Non est	
Nichil	Semper	Non est	
Nichil	Nunq̄	Est	

semperq; in esse future. Est igitur semper deus in esse: Nichil semper in non esse. Creature autem varie: quandoq; in esse/ & quādoq; in non esse. deus & nichil/ extrema sunt: simplicita & imutabilia. Creature vero medie/ varie & mutationi obnoxie.

¶ Inter deum & nichil/ contingunt he consequuones & illationes mutue: que iter necessarium et impossibile.

Que inter deū & nichil consequentie.

¶ Nam deus (vt dictū est) sūma necessitas est/ nichil vero ipsum impossibile & quod ad esse nullā habet potestatem. Est eni nichil actu imensū & infinitū nō esse: & itantū nō ens quā tū ens est de. Potest autē de nullū ens extra seipsum sibi equū & ifinitū proferre. cū oē ifinitū: sit coniunctū vnū & cōsubstantialē omni ifinito. Contingūt igitur inter deū & nichil he consequētie conuersiones & illationes mutue: que inter necessariū & impossibile. Sunt autem he: quibus aiunt necessariū astrui ex cunctis: siue sequi ex quolibet. Impossibile autē astruere vniuersum: siue quodlibet ad impossibile sequi.

¶ E cunctis astruitur deus. E nichilo vero destruuntur vniuersa.

¶ Nam si quam astruis/ diciue esse creaturā: necesse est vt continuo eius essentiam/ diuina essentia comitetur. in feratq; deum esse/ si est creatura: vt que sine deo/ esse nequit. Et non modo e creatura: sed etiam e nichilo/ deus cōgrue astruitur/ atq; infertur. Sicut enim vere enunciamus homo est/ igitur deus est: ita & veraciter pronūciauimus nichil est/ igitur & homo est & deus est. possibile est: igitur necesse est. Impossibile est: ergo & possibile & necessarium. Antecedit enim possibile necessario. Impossibile vero possibili & necessario. Necessariū autē ex possibili & ex impossibili infertur. Possibile vero ex impossibili. Nam si e cūctis.

Antecedentia	Media	Consequentia
Impossibile est	Possible est	Necessarium est
Necesse est	Homo est	Deus est
Necessarium nō est	Possible nō ē	Impossibile nō est
Deus non est	Homo nō est	Nichil non est

astruitur deus & cuncta e nichilo. protecto & e nichilo de^o astruitur. Quicquid enim sequitur consequēs sequit & eius antecedēs. Ita igit̄ syllogismū expalpam⁹ atq; elicim⁹ Si nichil est omnia sunt. Et si sunt vniuersa. deus est: igit̄ & si nichil est: de^o est. Si eni quod nullā habet ad esse potētiā subsistit: subsistēt & que possibile habēt essentiā: & id insuper eū^o essētia: est summa omnium necessitas.

¶ E deo destruuntur vniuersa: & ex vniuersis nichil.

Deus oīm cōsequens/ nichil cim antecedēs destruēdo.

¶ Hec est prioris conuersa: negabunda/ atq; destructiua: a deo per omnia/ ad nichil. Nam sicut ponentes & itatuentes: e nichilo imprimis digressū per omnia congrue ferēbamur indeum: ita & ex aduerso destruētes/ a deo ipso concinniter & ite inferēdo/ per omnia reuertemur in nichilum: Hoc pacto. si omnia non sunt/ nichil nō est/ & si non est de^o sunt subsistuntue nulla. Itaq; & si non est de^o: nichil non est. Si possibile non est: impossibile non est. Et si necesse non est: nō est possibile. Igit̄ & si non est necessariū: impossibile non est.

Antecedentia.	Media	Consequentia
Deus non est	Omnia nō sunt	Nichil non est
Necessariū nō est	Possibile nō est	Impossibile nō est

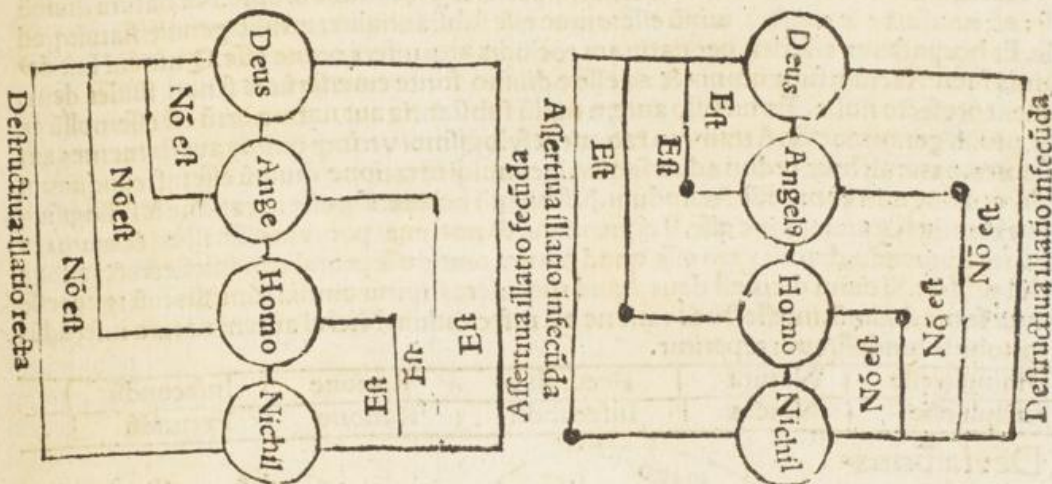
Si enim quod possibile est esse / non est & quod impossibile est esse nō erit. & si quod necesse est vt subsistat / nō subsistit: & quod possibile ē & quod impossibile est eē / haudq̄ subsistat.

7 **¶** A deo ad omnia & nichil: assertiua illatio nulla est. similiter & e nichilo ad omnia & deum: destructiua nulla.

¶ Hec ex prioribus duabus euadit manifesta. Nā si est deus: non propterea sunt omnia / aut nichil. & si omnia sunt: non ideo nichil esse oportet. Et si non est nichil: haud propterea necesse est omnia non esse / aut non esse deum. Et si omnia non sunt: haud ideo necesse est nō esse deum. quādoquidem potest solus esse deus / sine omnibus ipsoq; nichilo. Et possunt sine nichilo / subsistere vniuersa. Vnde fit vt abstractus deus / statuat in esse nichil: neq; omnia / neq; nichil: sublat⁹ vero / tollat vniuersa. Itidem & sublatum / negatumq; nichil: nichil tollit. neq; enim omnia / neq; deum tollit. Non rite igitur infert / qui dicit. deus est / igitur sunt omnia & est nichil. neq; qui ait: sunt omnia ergo & nichil est. Aut versa illatione nichil non est: igitur neq; omnia sunt neq; deus est. Aut omnia non sunt / igitur & non est deus. Itaq; inter deum & nichil: illationes sunt quattuor. secunde due: quibus aut e posito nichilo asruuntur omnia: aut e deo sublat⁹ / omnia tolluntur. due vero infecunde: quibus aut assertiōne dei statuuntur nulla: aut negatione nichili & non entis / negantur destruunturue nulla.

Deus nullus
rū aūs ni-
chil nullus
rum cōie-
quēs aītrū-
endo

Illatio.



Illationes inter deū & nichil: sint naturali ordini cōtrarie. Cap. IX. De⁹ oīm causa
1 **¶** Deo pependunt vniuersa / e nichilo vero nulla: Deus oīm causa: nichil / nullius causa.



¶ Deus ortus est & origo omniū: efficiens & producēs eorum causa. vt qui rebus omnibus naturale & substantiale esse / est benigne impartit⁹. Nichil vero nullius est fons: nullorum efficiēs & producens causa / nullis esse dedit. Quod eni non habet: dare non potest. Ipsū autē est nō ens carens omni esse / quod ideo ad esse nichil produxit.

Deus oīm
affirmatio:
nōn ens
oīm nega-
tio.

2 **¶** Deus omnium positio est & esse: non ens vero omniū negatio & nō esse.

¶ Nam statuit deus ad esse omnia: omnibus ipse est esse elargitus. ex primeua negatione & substantie carentia / omnia affirmavit eduxitq; ad esse de nichilo. Nichil vero haud aliud est / q̄ id quod minime subsistit: quod ens non est & ens esse nequit. quod nullā habet ad esse potentiam: quod neq; est / neq; fuit / neq; erit: quodue fieri nō potest. Est enim absolutissima & extrema totius substantie priuati⁹ atq; negatio.

3 **¶** Vnde fit vt illationes omnes inter deum & nichil: naturali aduersentur ordini.

¶ Deus eni ex precedente status est/positio & assertio vniuersorū: Idē est totus esse/causa & extremum summūq; omniū esse. Nichil autem nullorū est status/positio aut assertio: sed omniū negatio/nō esse& priuatio. deberet igitur assertiua ratio/naturali cōgruere ordini: afferens e deo omnia. Itidē & destructiua/ destruens e nichilo cuncta. Atqui (vt in precedētī capite monstraui) naturali huic ordini/ ambe aduersātur. Nam e deo: nulla asseuerātur statuunturq; in esse: sed e nichilo/ ponūtur inferūturue vniuersa. Et ex opposito/ destruūtur omnia e deo: qui omniū naturalis est positio. E nichilo vero astruis omnia: cum sit nichil/ omnium negatio & non esse. E positione tolluntur: & e negatione statuūtur/ vniuersa. Positio/ nulla statuit. Negatio cuncta asseuerat. Si enim inquis deus non est/ nulla sunt: & si est nichil/ omnia subsistunt. Si autē est deus: vt aliquid sit/ minime est necesse: & si nō est nichil haud necesse vt sint nulla

Deus non est	Nulla sunt	Recta	
Nichil est	Omnia sunt	Recta	
Deus est	Omnia sunt	Non recta	
Nichil non est	Nulla sunt	Non recta	

Negata positio/ omnia tollit: posita nichil ponit. Posita autē & stata in esse negatio/ oia statuit: Sublata tollit/ destruitue nichil. Aduersātur igitur inter deum & nichil: vniuersa illationes/ naturali ordini/ quo e deo pependērūt omnia: quoue diuina positione & assertione/ posita sunt & stata in esse cuncta.

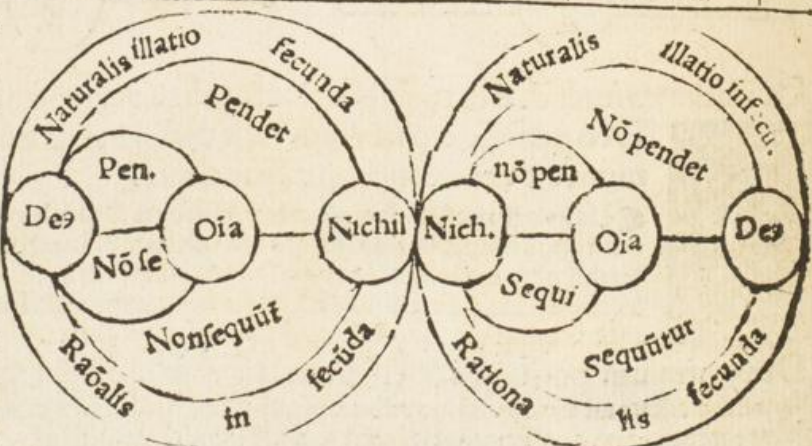
Diuinum esse natura secundum rationem esse secundum

¶ Fit etiā vt diuinū esse in natura sit fecū dissimū: in ratione vero ifecūdū. ¶ Natura & ars/ sbā & intellectus/ res & ratio: cōtrario procedunt ordine. Nā natura diuinū esse: est cuiusuis esse causa. Diuinū esse: omne esse substantialiter intulit/ genuit/ statuitq; ad esse. Et hoc pacto ex esse dei: per naturam cōcludis atq; inferis omne esse. Quia eni fuit deus/ omnia fuere: factaq; sunt omnia & ad esse e diuino fonte emerferūt & si non fuisset deus: fuissent profecto nulla. Ex nichilo autem nullū substantia aut natura ortū est esse: nullū ex sese protulit/ genuitue esse. At tamē in ratione & syllogismo/ vtrinq; omnia aut statuentes aut tollentes: naturali huic ordini aduersamur. facimusq; in ratione/ diuinū esse infecundum: nichil vero siue non entis/ esse secundum. Nā nichil non entisq; esse in ratione & syllogismo infert claudit statuitq; omne esse. si enim nichil & non ens/ ponis in esse: illico & omnia in esse sunt statuenda. diuinū vero esse/ quod natura omne esse protulit: in intellectu & ratione nichil profert. Si enim dicis est deus: haud rite inferas/ igitur omnia sunt, diuinū igitur esse natura fecundissimū: intellectu & ratione est infecundum Nichil autem natura infecūdū: in ratione fecundissimū reperitur.

Diuinum esse	Natura	Fecundum	Ratione	Infecundū
Nichil esse	Natura	Infecundū	Ratione	Fecundū

¶ De vi affirmationis & negationis: ex deo & nichilo. Cap. X.

¶ In naturali illatione: antecedit deus cūctis/ i ratione nullis. Nichil autē anteit nulla i natura: in ratione tamē cunctis antecedit.



¶ Nam natura & creatione: omne esse/ diuinū esse sequūtū est. In intellectu autē & ratiocinationis necessitate: nullū esse/ ob diuinum esse statuitur in esse. nichil autem/ cū sit nullus causa: nullū natura infert esse/ nullue antecedit. In ratiocinatione tñ: e nichilo cūcta inferūtur

Si enim id est: quod impossibile est et minime esse potest: esse debent & que sunt possibilis & ad esse potentiam habentia. deus igitur in natura omnium est antecedens: omnia vero sunt eius illata & consequentia. In intellectu autem nichil antecedens est omnium: & cuncta ab eo illata eiusue consequentia.

Deus	Natura	Omnia	Ratione	Nulla	Infer
Nichil	Natura	Nichil	Ratione	Oia	Infer

2 **A**firmatio in negatione posita potior existit: itidem & negatio statuta in positione.

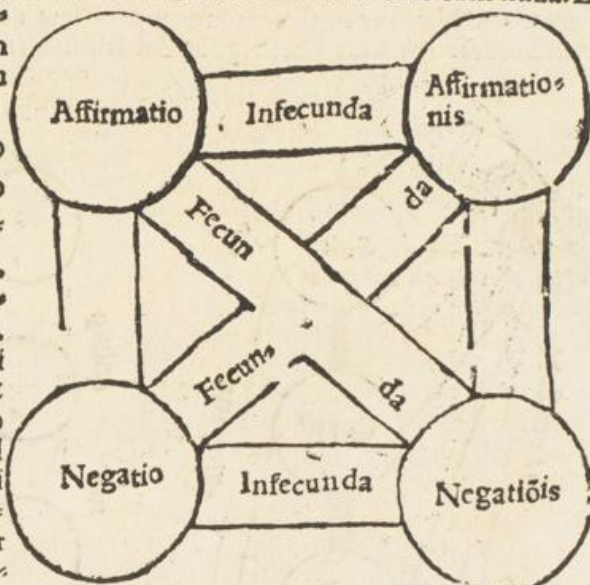
Omniū naturalis affirmatio & vera positio deus est: omniū vero negatio & ablatio nichil. At diuina & affirmatio & positio est (vt diximus) in intellectu & ratiocinatione infecunda & nullipara: nichil paries & inferens. Positio vero & affirmatio nichil/nō entis/ eiusue quod non est: fecundissima ac latissima est: astruens vniuersa. Diuina rursū negatio est in intellectu vberissima: negans/ tollensue quecunq; subsistunt. Negatio vero eius quod non est infecunda manet: negans nichil. Potior igitur & vberior est affirmationis negatio/ q̄ negationis: & potior itidem negationis positio/ q̄ positionis. Est enim affirmationis negatio/ omnium negatio: & negationis affirmatio/ vniuersorum positio.

3 **A**ffirmationis positio/ solius est affirmationis positio: negationis quoq; negatio/ solam negationem tollit e medio.

Deus vt diximus est ipsa affirmatio. Nichil vero & non ens: ipsa negatio. Si est autē deus est solus deus. Et si nichil nō est: solum nichil non est. Si non est autem deus: sunt nulla. Et si nichil & nō ens est: sunt vniuersa. Positio igitur dei: statuit in ratione/ solum deum. Et non entis negatio: solum non ens & nichil/ dedit ac tollit.

4 **V**nice a deo tolluntur oia: a quo plurifarie statuuntur. Ab eo vero quod nichil est/ pluries oia negantur: a quo vnice stant/ ponunturq;.

In ratiocinatione vnica/ vnicaue negatione: a deo tolluntur & negant vniuersa. qua dicim⁹: si non est deus/ esse nulla. Si vero de⁹ est: esse propterea tantū deū: & minime aliquid aliorū debere eē. Si vero nichil nō est: haud ideo oportere aliquid non esse. Et si est nichil: confestim inferri esse oia. vt igitur vnice/ vniceue & simplicissimo modo omnia non esse dicatur addenda deo est negatio. Eius enim negationis vis in omnia illico transibit/ omnia negabit: destruet tolletq; vniuersa. Et si a deo statuere omnia & ratiocinando inferre volueris: id haud vnica affirmatione factitabis. sed tot affirmationibus opus erit: quotquot sunt que abs te statuenda sunt in esse entia. Possunt siquidem sigillatim superiora & natura priora: esse & subsistere/ sine posterioribus & inferioribus. Vnaqueq; enim affirmatio in inferiora & posteriora succedendo: id duntaxat statuit in esse/ cui adiungitur. Vbi enim dicit deū non esse/ vbi deus ipse negatione obūbratur: vnica illa & simplici negatione angel⁹/ materia & homo negatur tollūq;. At vbi de⁹ esse pronūciatur: nil aliud q̄ deus esse infertur. Alia opus est positione angel⁹/ alia materies Alia homo & quicquid deniq; subsistit: in esse constituentur. Similiter & eadē affirmatione qua nichil & nō ens ponis in esse: oia illico esse coarguis. Illi⁹ quippe affirmationis vis: que non enti & nichilo addita est queue nichil statuit in esse: per oia cōfestin transit/ ferturq; in deum/ cunctorū mediocum & dei ipsi⁹: rationabili syllogismo inferens essentiam. Negatio vero quā addis nichilo/ quauē destruis ipsum nichil: nichilo manet/ haud aliud q̄ nichil destituens ac tollens. Atq; alijs opus est negationibus (quotquot sunt supra nichil entia) feraris negando/ atq; destruendo ad vsq; deū. dicatq; negatione prima nō esse nichil: secunda non esse hominem/ tertia non esse angelum/ vltima non esse deum.



Ratiocinationes.

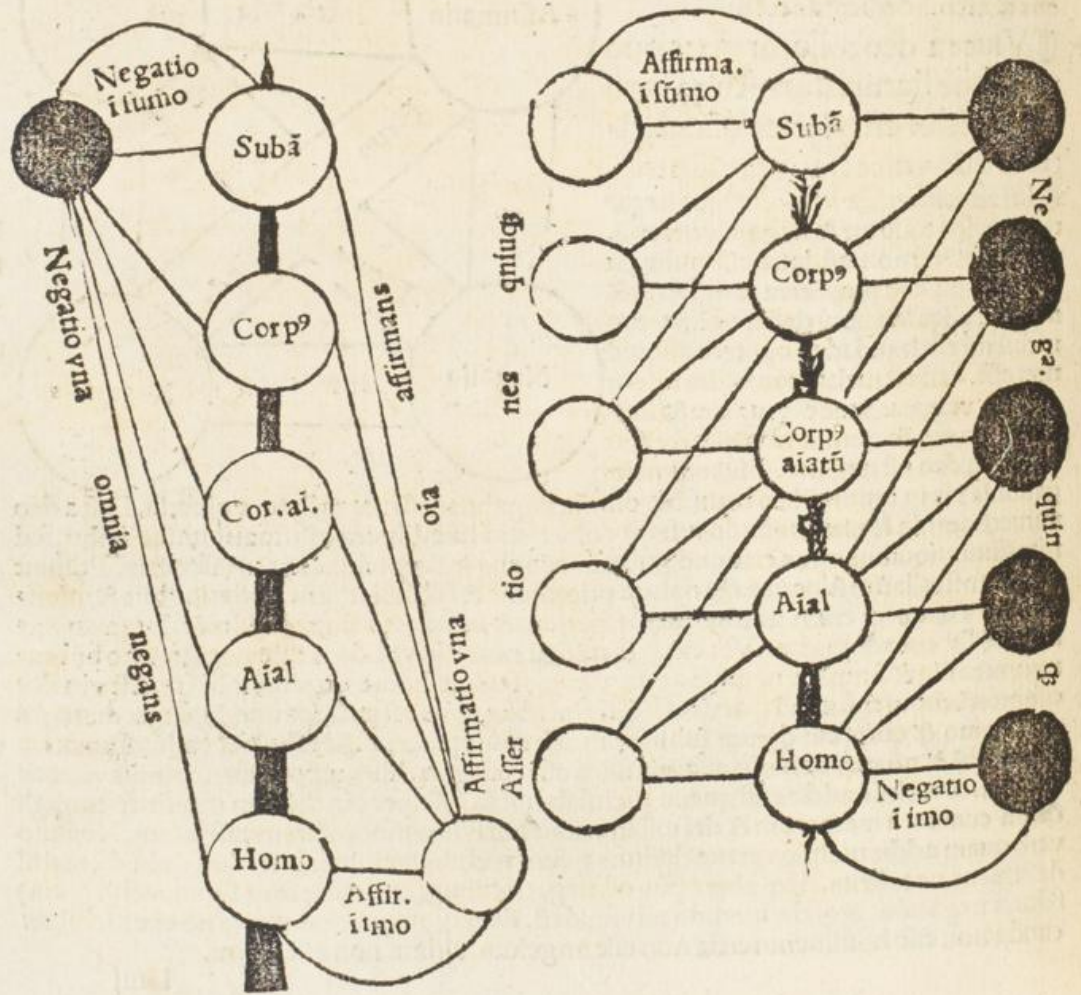
Vis negationis.

Vis affirmationis.

¶ Vnde fit vt naturalis affirmatiōis motus, sit sursum latio: negationis vero / latio deorsum: 3

¶ Sicut in antiparistasi, quam cōtrariorum circumstantiā vocant, quodlibet ex violento & contrario loco, sese repente naturaliue motu: quanta potest velocitate, in propriū natiuūq; proripit locum: a naturali vero loco tradiscule & ab externa tantum violentaq; virtute demouetur: ita & de affirmatione & negatione dicendum. Naturalis quippe locus affirmatiōis: est in sūmo / vt in deo. negationis autē verus propriusq; locus in imo: vt in nichilo & in non ente. Sicut igitur ignis: si equidē in imo / vt in terra statueretur, cōtinuo vnica virtute vnoue simplicissimo & naturali motu: rapidissimus sese per media elementa, in celi cōcauū & naturalem locum vendicabit: terra quoq; sūmū preter naturā tenens locū / vi illico naturali per eadem media elementa, in imū & medium locum trāfībit / seq; in eo natura continebit: ita & in imo loco statuta affirmatio (veluti si nichilo & non enti addatur) continuo vnica vi a nichilo per cuncta media, in sūmum vsq; deum / vniuersa affirmans statuenq; in esse pertransibit. Quo / cum peruecta est: in sūmi entis positione residet in eoq; vt proprio natiuūq; loco immobilis continetur. Negatio vero ex opposito / contra naturam supremo enti addita / stabilitaq; in sūmo deo: illico vna naturaliue latio ac motu / a deo per cūcta media: in naturalē vsq; locū / i vsq; nichilū oīa negās feri atq; ptrāfīt. Nā vt clarius hec videas fit tibi pre oculis substantie arbor: quā nature coordinationē dialecticū vocāt / entib; quinq; cōstātē: substantia / corpore / corpore aiato / aiali & hoīe. Ac statue iprimis negationē in substantia: que supremum obtinet locum. Hec igitur negatio / vna eademq; vi per cuncta media, in hominē vsq; delapsa: totā arborē desituet / atq; negabit. Similiter & si in imo abste affirmatio statueretur addeturue hoī: continuo naturali leuitate / attollet sese in sublime / afferetq; q̄cūq; in arbore cōtinentur. Et sicut ignis haud de facili / a sūmo loco abstrahitur in imū, neq; terra

Analogia
ex elemētis



ab imo in summum: sed dūtaxat vī quadā & pluritate virtutis: ita & affirmatio/ sita in sub-
stantia: haud facile ad inferiora pertendit/ eaue inesse statuit. In homine stata negatio: plu-
riter ac varie sursum fertur. Vnica igitur negatio addita substantie totiusue arboris radici
atq; sūmitati: arbusculā totā exterminat ac negat. Affirmatio vero vnica: stata locataq; in
homine/ eandē a struit totā: expandēs sese per cūctā media in sūmā vsq; substantiā. Q; si affir-
matio eadē sūme substantie insideat: nichil inferiorū/ vis ipsi artingit aut statuit in esse: sed
sigillatim quinq; assertionibus tota arbor erit astruenda. Statuta qu; in homine negatio:
nullum superiorū entū negabit: sed quinq; opus est negationibus: vt numerati ac sensim
ab imo homine/ in supremā substantiam arbor tota exterminetur.

De theologia affirmatiua & negatiua.

Cap. XI



Eusvtrouis modo & affirmatione & negatione: nobis (iuxta
modulum nostrum) in tenebris pellucet atq; suffulget.

Theologia est diuina agnitio: a nobis aut sēnsibilib; signis petita/ aut
terna meditatione concepta: aut angelica reuelatione/ diuinog; spiritu sa-
cris animis infusa. His quippe tribus modis: diuine altissime scientie effici-
mur confortes/ nobisue deus ille summus (corporeis inuius oculis) in tene-
bris reuelatur/ illiusq; scintillula/ interiori nostre mentis oculo suffulget. Pri-

mus autē theologie diuineq; scientie modus: ceteris duobus/ inferior & abiectior reperitur.
Hoc enī modo mens humana/ philosophico more ac sensuū adminiculo: e sensibili mundo
in intelligibile transferrī contēdit/ sensibilibusq; signis intēra: intelligibilitū diuinarūq; rerū
coniecturas ex ijs elicit. Secundus vero priorē absolutior est & gradu vno eminentior. Nā
eo ipso consummata mens (vt in libro de intellectu docuimus) que prius a mundo & sensibili-
bus rebus species captabat/ sui iā composita atq; in se recepta: suarū notionum euadit
opifex. eaq; per se meditari sufficit: quorum nullus extrinsecus prior sensus/ quorū nulle sunt spe-
cies: que ve abdita & intersite celo distita a nobis sunt. Et hec theologia secunda: philoso-
phia transcendens/ siue methaphysica nūcupatur: prioris philosophie finis/ eius adminicu-
lo parata atq; acquisita. Tertius vero diuine lucis scientie & irradiationis modus: diuino quo-
dam anime excessu & extasi in nobis paratur. Et hic modus ceteris est longe prestantior:
quē propheticū sanctarūq; animarū felicissimū cū deo congressum/ arcanāq; dei visionem
nuncupamus. Primis enī modis duobus: anime (velut diuino destitute presidio/ illiusq; lus-
mine orbate) in sudore & labore vultus sui: panē suū spiritalē que escam/ a mundo infelicit
huius tēpore exiliij/ emēdicare iubentur. Ast tertio & vltimo modo spirante/ iuxta sacra
eloquia/ vbi vult diuino spiritu: haud (vt prius) labore proprio/ neq; in dierū fluxu/ anno-
rūque spacio sacram dei sciētā nobis vendicamus. sed diuina sola clementia/ illustrate ho-
minū mentes: momento omnē a factō spiritu edocentur veritatē. quod priscis apostolis &
ingentibus illis christiane ecclesie columinib;: tā i sciētia q̄ in sermone/ contigisse/ sacratissi-
ma lectio proficitur. Itaq; relictis duobus postremis theologie diuineq; scientie modis: de
prima impensatam theologia loquimur. qua diuinus ille radius (vt diuus Areopagita te-
statur) varietate sensibilibus carnalib; velaminum vestitus/ nobis illucet. Neq; enim (ait)
possibile est humane menti/ ad spiritalē illā celestiu rerū intelligentiā conscendere: nisi ad
hanc: mortaliū rerū similitudinibus/ formisq; ducatur. In hoc autē diuine cognitiōis modu-
lo: contingūt affirmatio & negatio. sectusq; est & in affirmatiuā & in negatiuā theologiā
vt in sequentibus propositionibus ostendemus.

Quid theologia
Tres theologie nā-
ciscende
modi

Primus
theologie
modus.

Secundus
theologie
modus.

Metha-
physica.

Tertius
theologie
modus.

Sacra elo-
quia.

Diuus Are-
opagita.

SacerDion-
ysius

Deus omnium sensibilibus/ ipsiusq; nichili & positione & ablatione insi-
gnitur: nunc omnibus inuestitur nunc vero cunctis nudatur.

Deus nō modo intelligibiliū & sibi antistātium/ immediatarumue rerū: sed & remotissima-
rum & maxime dissimilium (vt sensibiliū & materie ipsiusue nichili) nominibus interdum
exprimitur. Oīa quippe in deo statuūtur/ in quo tamē sūnt nulla. oīa illi idūtur noīa quīn-
essabilis est. oībus illū perquirimus/ quī est inuestigabilis. & cuius (vt sacer Dionysius ait)
nulla extant vestigia: eorū qui ad secretissimā eius & inuā caliginē penetrarunt. oīa esse
dicitur/ qui nichil est eorū que subsistunt. Modo ens vocatur/ modo non ens. Nunc oīm po-
sitionibus inuestitur: nunc eorū ablationibus nudatur.

Affertiuā theologiā/ descendens a deo: per media cuncta/ ad nichil vsq;
pergit.

lv



Diuus Dionysius.

Diui Dionysij verba.

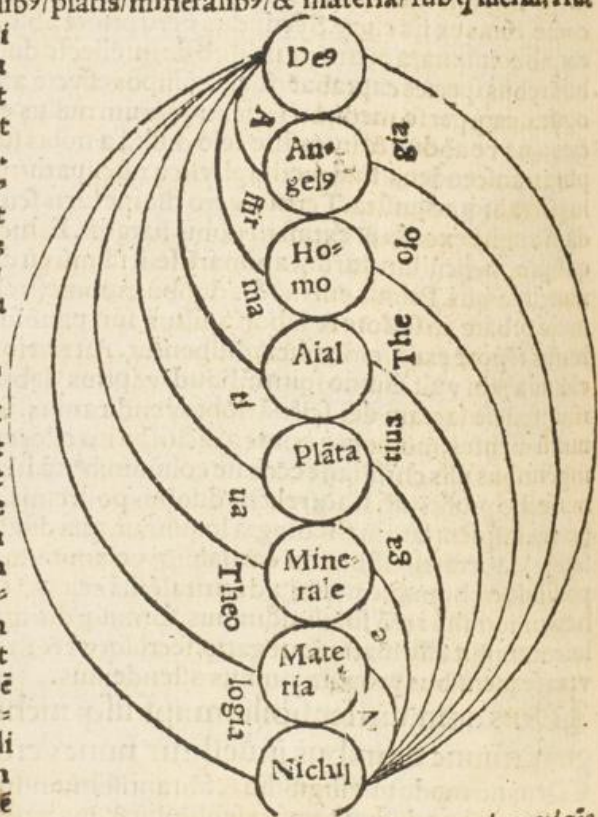
Assertiua theologia a perfectis pergit ad imperfecta: a sublimioribus & potioribus ad inferiora & potiora descendit. Ea namque in primis deo ascribit: que suapte natura (vt ait Dionysius) honestiora sunt / suaque naturam altius ex humo attollunt. Deinde ex villioribus etiam materie partibus: haud incongruas illi similitudines effingit. Materia quippe & si prope nichil sit / non est vicina & entium extremum / ac minimum: tamen (vt sanctus ille ait) ipsa a summo bono facta substantia: per omnes sui partes atque distinctiones / intellectualis decoris / quasdam pre se fert imagines per quas ad spirituales / diuinas / primitiuasque formas possumus ascendere. Et non modo assertiua theologia a deo / per cuncta media / ad materiam usque & entium extremum deuoluit descenditque: sed & in nichilum usque protrahit. ipsiusque nichilum nomen / deo interdum ascribit: veraciter predicans / ac in mysterio pronuncians nichil esse deum: que quod sit finire est impossibile / cuiusue ratio & conceptio nulla est.

Negatiua theologia assertiue contranitur: a nichilo per materiam cunctaque media in deum scandens.

Assertiue theologie finis est totius negatiue initium. Ad quod enim illa extreme deuoluit: ab hoc ista eleuari incipit / quoad claudat inferatque deum. Vtriusque theologie eadem sunt extrema / media eadem. Vnica est ambarum linea: qua sibi iuncta a deo in nichilum aut a nichilo in deum contranitur. Quicquid enim est a deo: usque ad materiam ens est & essentie particeps. Materia vero vltimum est entium: ob nimiam a deo distantiam / velut iam senescere substantia / actu non ens & incompleta substantia & ens solum in potentia. Nichil vero subest materie: vt quod neque actu / neque potentia sit ens. Vniuersorum autem recta linea / & eorum que subsistunt substantiale ordine: septenis entibus claudimur finimusque: deo / angelo / homine / animalibus / plantis / mineralibus / & materia / sub qua nichil. Aut enim vi cognitionis predita sunt omnia: aut vi uiuunt / aut sunt Porro oculata & cognoscetia sunt quattuor: deus / angelus / homo / animal. Viuunt autem plantae / mineralia denique subsistunt. Et hec vltima sunt: perfecta & stata in actu entia. Nam mixta imperfecta & elementa: sub mineralibus clauduntur. vt pote que perfectiores entium sunt seminata: suapte natura inconstantia citoque transmutationis. Materia vero neque est / neque non est: sed potentia quidem est / actu vero non est.

Omnia que de deo assertiua theologia statuit negatiua resoluit ac tollit

Assertiua theologia eum cunctis perit atque quae omnia condidit: in primis deum appellat theiote omniaque videntem. deinde angelum / siue intellectum. hic omnimodam rationem & causam deum seculum multa peragrante. Hinc appellat omnimodam vitam: postea vt vniuersorum substantiam celebrat. Postremo vt potentiam / priuationem initium & inchoationem omnimodam eloquitur. siue vt omnimodam subsidetiam / veramque bassim intelligit: ferentem / fulcientem / continentem / gestantemque in se se vniuersa. Denique & nichilum nomen: illi quoque indit ac applicat: non ens interdum appellans nichilumque esse dicens eum / quod per excellentem essentiam / se esse qui est (apparens in rubo) professus est. Contra vero theologia negatiua erigens se se in alium: quicquid affirmatiua posuit / ac deo inutiliter / sapienter aufert. dicens illi in primis nichilum non esse / non rerum potentiam: non substantiam / ac statum: non vitam / neque sensum / neque rationem / neque intellectum nec denique deum. Diuine siquidem positiones (vt diuus Dionysius ceterum) a summo & primo nichilo aut. Ablationes vero diuine ab imis & extremis. Cum enim inquit: ponimus eum qui supra omnem positionem est: eius rei significatam affirmationem ponere oportet: que sibi propinquior sit. Cum vero id tollimus quod omnimodam ablationi eminet: ab his que magis ab eo distat oportet auferre. An vero (ait) deus



Deus est quod est: id est quod vere & simpliciter est. Diuus Dionysius.

Deus est quod est: id est quod vere & simpliciter est. Diuus Dionysius. Ceterum theologia negatiua erigens se se in alium: quicquid affirmatiua posuit / ac deo inutiliter / sapienter aufert. dicens illi in primis nichilum non esse / non rerum potentiam: non substantiam / ac statum: non vitam / neque sensum / neque rationem / neque intellectum nec denique deum. Diuine siquidem positiones (vt diuus Dionysius ceterum) a summo & primo nichilo aut. Ablationes vero diuine ab imis & extremis. Cum enim inquit: ponimus eum qui supra omnem positionem est: eius rei significatam affirmationem ponere oportet: que sibi propinquior sit. Cum vero id tollimus quod omnimodam ablationi eminet: ab his que magis ab eo distat oportet auferre. An vero (ait) deus

nō magis ē vita & bonitas: q̄ aer & lapis, magis nō crapulatur & non furit: q̄ nō dicitur & non intelligitur.

¶ Diuine ablationes positionibus / sunt ad nostram instructionem potiores nosq; magis ipsi deo inferentes.

¶ Nā deus natura simplex est / vn̄ icōposit⁹ / nō vari⁹ / īfēsibilis, diuine autē positiones deū cōponūt / efficiūtq; variū / diuiduū sensibile, deū ipsū nobis cōposite / diuidue ad sensibilibiter et oīno aliter q̄ sit explicātes. Ablatiōes vero diuine / sublata a deo oī res / varietate ac natura li velamine: purū illū / simplicē / nudum / vti est i altissimis tenebris & eminētissima priuatiōe ac ignoratiōe nobis īfinuant. Rursū diuine positiones nostras mētes / quoquo pacto a deo abducunt: figūtq; eas i alteritate & i creaturis / que iter deū & nichil numerant. Nulla etenī est diuina positio: que veraciter sit ipse de⁹ / sed est creaturarū aliquid. Diuine autem ablationes: a creaturis / traducūt nos i deū / ipsiq; deo alti⁹ inserūt / ac maxime illi p̄p̄quāt. Ablatiōnū itē finis est de⁹, vt q̄ in deo mētē nostrā sistant / illiq; restituunt.

Alia ratio.

¶ Vnde fit vt verissima & summa theologia / sit diuina ignoratiō: que docta ignorantia nuncupatur.

¶ Dixim⁹ pri⁹ aliter a nobis finitū aliter infinitū cōprehēdi / itelligi / dinosci. Scim⁹ enī finitū / quia mētē illud claudim⁹ / quia illud ratione / numero & mēsurā finimus: quidq; quātūq; sit cognoscētes. infinitū autē haud hoc pacto nobis referatur / atq; illucescit. Neq; enī id mētē subit nostrā: aut illi vlla ab intellectu indīratio / vllaue quidditas / ac mēsurā, sed ita i finitū nouim⁹: q; scim⁹ illud eē infinitū id ē nō finitū / nō mētē posse claudī & cōcipi: nullā eius esse rationē / diffinitionē / mēsurā / quidditatē & scientiā. Itaq; verissima & suprema scientia: quā de actu infinito / vt de deo cōsequimur: negatiō quedā est & ei⁹ ignoratiō / qua scim⁹ illud a nobis sciri nō posse / nosq; semp̄ latere: semp̄ esse extra mentē & infinities nostre mētis / exuperare capacitātē. Si enī credim⁹ illud a nobis sciri: ipsi statim decipimur. iudicātes id esse finitū & deprehēdū a nobis: quod nullis neq; corporeis / neq; spiritalib⁹ terminis arcetur & cōcluditur. Vbi vero nos eo inferiores esse iudicamus idq; breuē & infirmū nostre mētis intuitū trāsilire: tū nos illi hac negatiōe & ignoratiōe / propiores adsumus / eiq; magis inferimur & vnimur. Verissima igitur / suprema & cōsumatissima theologia est hec: scire deū sciri nō posse / scire illū esse icognoscibile / īscrutabīlē corporeis & mētabilib⁹ oculis īperuū / cūcta trāscēdētē / i tenebris & immēsa lucis caligine delitētē: īeffabile / īnitelligibile / soli deniq; sibi metipsi (vti est) p̄fētē agnitū p̄spectū. Et hec diuina ignoratiō: docta a plerisq; ignoratiō / excellēsq; scientia vocat. Nā si quis (inquit sacer Dionysius) cōspiciat deū / id ipsū quod vidit intellexit: nō ipsū intuit⁹ est deū / sed ei⁹ aliquid: ex his que i nostrā noticiā cadūt. Ceterū ipse eo ipso quod oīno nesciri: neq; esse dicitur: & sup̄stantialiter est & sup̄oem mētē / atq; īnitelligētā noscīt. prestāsq; illa & perfecta ignoratiō: eius vera cognitio est / qui noscibilibus omnib⁹ eminet. Nā cū quid scimus ex his que sunt: simul & illud nouim⁹ a nobis sciri. deus autē nobis ignotus: quē neq; scientia neq; ratio neq; mētē cōplectimur claudimus finim⁹. Sci mus tamē & ignorari illū a nobis: atq; dūtaxat hactenus diuinā scientiā cōsequimur. Aiebat enī sapiētissim⁹ Socrates se quidē nichil scire: vnū vero tantū illud scire se professus est / se īnq; nichil scire: qd̄ pro sūma sapiētia dūctabat. Ita & gnaritudo diuine nostre ignoratiōis altissime sapiētie / totiusq; diuine cognitionis & sup̄reme theologie loco / a nobis est habēda. Hoc enī pacto magis diuinā illā eminētissimā substantiā honoram⁹ / atq; reueremur: factis negationib⁹ & priuationib⁹ illā icognitā / ignotā & īscrutabile esse attestātes / predicantes / efferentes.

Quo pacto infinitū dinoscatur a nobis.

Verissima theologia.

Docta ignorantia. Dionysij verba.

Socratis sapiētia se nichil scire

LIBELLVS de nichilo finit.

Gratie deo multū grē: qui
de nichilo statuit ad
esse vniuersa. Edit⁹ Anno
no salutis 1509.
Nouēbris



Erstringit sequēs hecatodia studiosissime Nicolae: quecūq; in superiore libello de Nichilo paulo dispanſius diffuſiusq; traduntur. Quo inquā pacto Nichil: Nichil ſit. q̄ nulla ei⁹ pars eſt: nullus eius modus aut ratio. Q̄ nichil non eſt materia nec vlla rerum ſubſtantia: ſed vniuerſorum ſimpliciſſima negatio, Q̄ extorre agitur a cunctis: ſitq; nullibi neq; in celo/neq; in terra/neq; in mente/neq; in ipſa rerum natura, Q̄ ex Nichilo/natura fieri nichil poteſt. Nam tātū ex aliquo aliquid ſit. Q̄ itē nichil: natura annihilari vertiq; in nichilum nequit, Q̄ cuncta ex materia facta: in materiā quoq; reſoluantur; Q̄ in ſolius dei poteſtate/ſit ipſū nichil: vt aut ex Nichilo/aliquid faciat producatq; aut aliquid/ in Nichilum conuertat. Eſt enim deus naturali omni ordine/longe eminentior: & omni nature vi atq; poteſtate/ſine modo potentior. cum ſit infinite potēs ſoliqui ſibiipſi/creādi facultatem reſeruarit: quā neq; nature permiferit/neq; vlli creature, Q̄ nichil oriatur nouū/neq; quicq; intereat. cum quicquid fiat/ex pre-exiſtente fiat materia: & in eandem materiā/emoriens relabatur, Q̄ itē quattuor ſūt: in quibus ſtata ſint perfeuerentq; vniuerſa: Diuina mens/ Angelica Humana & Materies. Inſunt enim omnia quoquo pacto his quattuor: Diuine menti ſuperſubſtācialiter & anteq̄ fierent. Angelice intellectua-liter. Humane rationabiliter. materiei vero/ vmbraſiliter: vtpote que vniuerſorum vmbra & pertenuē cenſetur veſtigium, Q̄ ſolus deus eternus: cunctorum principium & ſinis, Q̄ in primo euo nichil extra ſeipſum produxerit. In ſecundo vero/ creauerit vniuerſa, Q̄ nulla illi aſtitit coeterna ſubſtantia: ex qua cūctis dederit eſſe, Q̄ non de ſua ipſius ſubſtantia: ſed de Nichilo cuncta ſint ab eo facta, Q̄ nunq̄ torpuerit feriatuſq; ſit: ſed ſibi ipſi ab eterno aſtiterit. ſeq; ipſum ante condita ſecla: in ſeipſo eterna operatione diſcreuerit/ numerarit/ propagarit. fueritq; ſemper ſibi metipſi agnitus: ſe nunq̄ deſerens/ ſed iugiter ſibi preſens, Q̄ qui has agnouerit naturales dei voluellas iugesq; in ſeipſum diuinitatis conuerſiones: nulla ratione cogetur ſtatuerē quippiam deo coeternum: quod Ariſtoteles & pleriq; gentiliū autorum: impie aſtruxiſſe traduntur, Q̄ deus autor eſt omniū: tam viſibilem q̄ inuiſibilem, Q̄ aliquo modo in nichilo: ſtata & collocata ſint omnia. ſitq; quodam modo immenſo vacuo perſimile/ infinitis vacuis pleno: in quibus ſingula ex equo receptentur, Q̄ duntaxat ens enti cedat/ nequeatue ens in ente recipi: aut ſtare ens in ente. Solum autem Nichil enti non ceſſerit/ in quo cuncta non cedendo recepta ſint, Q̄ alio quoq; modo omnia in deo recepta dicantur, Q̄ mundus omniſue creatura: ad deum/ eſt vt punctum & nichil, Q̄ diuina immenſa ſpera omne quod mente concipimus/ actu infinitum ſpaciūm: ſua ſubſtantia & preſentia opplet, Q̄ deus totidem poſſit mundos: quotquot ſunt in infinita ſpera/ centra.

De⁹ in finitē potēs.

Solus deus creare potēſt.

Quattuor fixa & permanentia.

His quattuor inſunt omnia.

Ariſtotelis & gentiliū error

Mundū ad deum vt punctū.

Sicut tamen ipse vnicus est deus: ita & vno contentus mūdo | plurib⁹ absti-
 nuerit protuleritq; tantū vnū mundū. Hoc enī pacto cōcinniter in imaginis
 & similitudinis vnitate: relucet veritatis | & exēplaris natura, Qz a nullo: de⁹
 aut includi | aut excludi queat, Qz nichil gignūt casus & fortuna, Qz ange-
 lus prima sit dei creatura: quā secuta est materies | ex qua sensibilia oia fiūt:
 Et in qua fulcitur | sublunaris ois actus: substantiuus | vitalis | sensitiuus | ratio-
 nalis, Qz hō: vltima creatura, Qz eidem cuncta sen'ibilia subiecerit obtule-
 ritq; deus, Qz angelus & homo: in specie quadā & figura | duorum ingen-
 tium mundi luminarium solis & lune: deo antistant, Angelus vt sol & dies:
 homo vt luna & noctis vmbra, Qz sensibilem mundum lustrat sensus: in-
 tellectualem rimatur intellectus, Qz hominis mens | ab initio potentia est
 omniū: In fine vero | euadat actu omnia, Qz deus summa est omniū necessi-
 tas: qua sublata | tolluntur illico destruūturq; vniuersa: Et que ex cuiuslibet
 assertionē | venit astruenda, Qz creature contingentes sūt & a summa om-
 nium necessitate haud necessarie | sed volūtarie & cōtingenter pependerit,
 Qz nichil sit impossibile: idq; si statuitur in esse omnia illico in esse asseueran-
 da. Sicut enim necessitas | ex qualibet re infertur: ita & impossibile | quodlibet
 statuit atq; infert. Et sicut necessitas nullam rem astruit in esse: ita & ex re
 nulla astruitur ipsum impossibile, Qz naturalis affirmationis locus | sit in
 summo: Negationis vero in imo. Nā deus verissima est omnium affirmatio
 Nichil autem negatio vniuersorum. Affirmatio tamen in imo collocata | for-
 tior euadat: cuncta ab imo ad supremum vsq; | vnice affirmans. Negatio itē
 sira preter naturam in summo | fiat vegetior: vnica vī negans | quecunq; a su-
 premo & primo | ad vltimū vsq; continentur, Qz duplex theologia: asser-
 tiua & negatiua, Qz iterum theologia duplex: Sensibilis | intellectualis | pro-
 phetica. Sensibilis ex sensibilibus signis | mentem in deum traducere nitit-
 ur. Intellectualis que sincerior sine sensuum aut sensibilibus signorum pre-
 sidio: ea que mere et simpliciter intellectualia sunt meditatur. Velut cum in-
 tellectus intra semetipsum | intelligibilium rerum effingit notiones: suarūq;
 notionum est archanus opifex. Prophetica vero: arcana quedam est & ico-
 gnita mentis illustratio: qua neq; ex sensibilibus signis | diuinū emedicam⁹
 cibum: neq; ipsimet celestiuū notiones in nobis effingimus. sed per traduces
 angelos: diuina nobis mysteria insinuantur diuinarumq; rerum conscij effi-
 cimur. Et in hac theologia mens nostra nichil operatur: patiturq; potius q̄
 agat. vtpote que effictam ab angelo paratāq; suscipit intelligentiam. Duo-
 bus autem primis modis | nostra mens agit: aut notionem ex sensibilibus eli-
 ciens | aut illam in semetipsa effingens atq; componens, Qz deniq; negati-
 ua theologia | potior sit q̄ affirmatiua: nostrāq; mētem commodius altiusq;
 deo inferere probetur. Hec omnia: aut superior libellus de Nichilo | aut pre-
 sens Hecatodia discutit. Hanc igitur hecatodiam | cum presenti totius libel-
 li exodio: tibi vt beniuolo corde offerim⁹ | dicam⁹ | vouem⁹: Ita & haud min⁹
 equatis dextrisq; animis | ea pro litterarijs munusculis suscipito. Qz si non

Vna veri-
tas vna
imago

Subluna-
res actus
quattuor
substantiu⁹
vitalis | fen-
sitiuus | ra-
tionalis.

Angelus
Sol
Homo
Luna
De⁹ sūma
necessitas.

Nichil si ē
oia erunt.

Deus oim
affirmatio
Nichiloim
negatio
Affirmatio-
nis & nega-
tiois virtu-
tes.

Theologia
duplex
Theologia
triplex
Sensibilis.
Intellectua-
lis.
Propheti-
ca.

In prophe-
tica theolo-
gia mēs
nichil agit
sed patitur.

Negatiua
potior q̄ af-
firmatiua.

deerunt fortassis cōplures: qui nos raucido ore / insuetas perstreperere mus-
 sas coarguent: illis nomine nostro obijcō: illos vt plurimū violētis coactisq;
 carminibus / vti oportere: qui aut philosophica aut diuina mysteria illis de-
 cantare student. Tū etiam q̄ hi versiculi primi sunt: quibus nobiscū ipsi im-
 primis colludere cepimus. que ad memoriā potius / eorū que in opere deni-
 chilo recēsentur: q̄ ad carminis grauitatē illos in calce libri adijciendos cu-
 rauimus. Vale: & nos solita beniuolentia prosequere.

**CHECATODIA DE NICHILIO: AD STVDIOSISSIMVM
 VIRVM NICOLAVM GRAMBVSIVM SACKE THEO-
 LOGIE PROFESSOREM.**



Nichilo Nichil: aut dumtaxat paucula / dīca
 Posse: tibi testis / iste libellus erit.
 Nil nichil est nulla eius pars est / regula nulla:
 Quis modus est eius / quod nichil esse potest?
 Nil neq; materies est / nec substantia rerum:
 Priuatum nichil est / resq; negata Nichil

Exulat a cunctis nichil / hoc natura repellit:

Hoc mens / hoc celum: hoc omnis in orbe locus.

Ex nichilo natura nichil facit: & nichil in nil

Vertit: in antiquam singula materiem

Nil abit in nichilum / nichil vlla morte nichil fit:

Materies finis / que fuit ortus erit.

Quod natura nequit / nichilo deus omnia fecit:

Omnia & in nichilum / flare repente potest.

Nil oritur surgitq; nouum nil interit vsq;

Prima est materies / vltima materies.

Quod modo subsistit / fuit ante / eūq; futurum est:

Quodq; fuit / nunc est: id quoq; semper erit.

Diuine / angelice / humane insunt omnia menti:

Nec non materies / omnibus ipsa subest.

Cunctis principium deus est / cunctis quoq; finis:

Eternus solus / solus et ingenitus.

Imprimis nichil hic fecit: post / cuncta creauit:

Omnia ceperunt / desijt esse nichil.

Eterno deus / haud iacuit torpore solutus:

Astitit hūique aliquid / perpes & ingenitum

Notus erat sibi / cōmunis sibi seq; ferebat:

Voluebat sese: trinus & vnus erat

Quicquid visus hebes mentis vel captat ocellus

Illius est opifex vnicus ille deus

Nil nichil est / non est / non ens est: Haud fuit vnq;

Nonnūq; vel erit: nam neq; possibile est.

*Hexatodia v. carmen
 centū vsuū sunt he-
 catostichon / metru
 c. vsu.*

Estq; nichil factus cunctis locus: omnia in illo
 Quo sunt facta prius / sunt stabiliata loco.
 Est nichil immensum vacuum / quod cuncta recepat.
 Id simul est minimis innumerum vacuis.
 Quodlibet equali ac proprio stabilitur inani:
 Quantum quodlibet est / tanto & inest vacuo.
 Ens expellit & ens / abigit quicquid simul est ens:
 At nichil est non ens / non cadit ente nichil.
 Id simul in cunctis stetit / ac se immiscuit omni
 Enti: etenim penetrans entia tota subit.
 Omnia fertq; deus / deus omnibus inclita sedes
 Omnia qui fecit fulcit & ille deus.
 Huic nichil est mundi moles: qui cuncta recepit
 Ut punctum aduentans exiguaue atomum
 Spera immensa deus / circumq; ferentia nusq;
 Quodlibet est medium / centra & ubiq; iacent.
 Omne nichil pellit / vacuūq; exterminat omne:
 Mole sua complens / quod locus omnis habet.
 Totq; potest mūdōs: quotquot numerabis in illo
 Centrorum notulas / signa ve exigua.
 Vnum opus ipse tamen dumtaxat protulit: vnus
 Vno contentus / pluribus abstinuit.
 Hic tenebras habitat / nitidis illustrior astris:
 Qui sese nostris captibus occulit.
 Expellitq; potesta nullo: in cuncta profectum /
 Nil non admittit: claudere nil poterit
 Nil fortuna creat / nil casus gignit inanis
 Cunctis fons deus est / primaq; causa deus.
 Solus ab eterno / primo infecundus in euo:
 Externum pariens / constituensue nichil
 Numine sub triplici / trinis sub nutibus illum /
 Alma fides / vnum predicat esse deum.
 Angelus a summo productus corporis expers
 Primus: diuini propositi auspiciū.
 Postea materies nichilo vicina creata est:
 Umbra horrenda illa est / vltima pene nichil.
 Hac quicquid sublunare est absoluitur: omnis
 Fulta manet species / actus & omnimodus.
 Suprema humane mentis successit origo.
 Diuinum / ratio viuida clausit opus.
 Sexta hominem nam luce deus compegit: et illi
 Que prius implebat / subdidit illa simul.

Omnem namq; animam est illi largitus in escam
 Et vegetam & sensam | cuncta creata dedit.
 Septima lux peperit nichil: Hac nempe ille quieuit
 Atq; in se redijt: quo omnia constiterant.
 Angelica nil mente prius | nil posteriusue
 Humana factum est: cessit in esse nichil.
 Inter vtramq; orta est forma omnis: materiei
 Et moles | quicquid sensus in orbe videt.
 Que sunt | que vegetant | tangunt | ratione mouentur
 Aut intellectu: condidit ille parens.
 Hec preter memini nichil actum | nilue creatum:
 Quiq; ea produxit | solus & ille regit
 Bina illi rutilat lampas: gemineq; coruscant
 Ethereo mundi semper in axe faces.
 Angelus illi vt sol | homo luna splendet in altis
 Temperat hic noctem | sed regit ille diem.
 Ethereusq; dies mundus | tellureus est nox:
 Peruius hic sensu cognitus ille animo est.
 Mens hominis primum nichil est | fieri omnia nata:
 Omnia sed captus sit simul angelicus.
 Corpore mundanum species deuecta per orbem
 Mens humana capit | discit & ipsa deum.
 Si non est deus | esse potest nichil: ille necesse
 Vt sit | si quid erit: qui omnibus esse dedit
 Astruitur positus cunctis deus: omnia tollit
 Destructus | nichil hic astruit & positus*

FINIS HECATODIE

Accipe de Nichilo presens quecunq; libellus
 Dictat: & hec nitido (te precor) ore lege
 Nil cecini Nil ipse audi: tu Nil lege lector.
 Scribe Nichil | dic Nil | et meditare Nichil